

SENTENCE CONSTRUCTION IN AFRIKAANS

BY

W. J. G. du PLESSIS, B.A.

SK6
439.36824

SENTENCE CONSTRUCTION IN AFRIKAANS

BY

W. J. C. DU PLESSIS, B.A., H. Sec. (Cape Town)

Pearson High School, Port Elizabeth.

JUTA & CO., LIMITED

Booksellers and Publishers

CAPE TOWN and JOHANNESBURG

INTRODUCTION.

English students of Afrikaans invariably reach a stage when they encounter perplexing difficulties arising, directly or indirectly, as a result of the differences between English and Afrikaans syntax. The object of this handbook is to aid English-speaking students in the task of overcoming these difficulties. The contents will be found most useful in the secondary classes of English medium schools.

The miscellaneous exercises for revision (52-78) are a re-arrangement of questions set at recent public examinations, having been selected from:—

- (i) Junior and Senior Certificate, Afrikaans Lower.
(Dept. of Public Education, Cape of Good Hope.)
- (ii) Junior Certificate Examination, Afrikaans B.
(University of South Africa.)
- (iii) Matriculation Examination, Afrikaans B.
(Matriculation Board of S.A. Universities.)
- (iv) Afrikaanse Taaleksamens, Laer Graad.
(Die Gesamentlike Eksamenkommissie van die
Saamwerk-Unie en die S.A. Taalbond.)

I am indebted to the authorities of the examining bodies concerned for permission to republish these questions, and wish to thank Miss L. C. Elton, the local inspectress, and Mr. L. V. Deary, my principal, for their interest and encouragement, and also Mr. M. S. Krige of the Grey High School, Port Elizabeth, for his kind help in reading the manuscript.

W. J. C. DU PLESSIS.

Port Elizabeth,
November, 1929.

Sentence Construction in Afrikaans.

§1 In the **simple sentence** (enkelvoudige sin) the order of words is much the same in Afrikaans as in English. If we indicate the extensions and enlargements (bepalinge) by dotted lines, the simplest pattern would be:—

. Subj.	Verb	 Obj.
That little son of the postmaster	is writing	a letter to his mother.
Daardie seuntjie van die posmeester	skryf	'n brief aan sy moeder.

§2. The following patterns are peculiar to Afrikaans:—

(a) No adverbial extension (bywoordelike bepaling) should appear between the subject (onderwerp) and the verb (werkwoord).

. Subj.	Adv.	Verb	
That little fellow	always	writes	to his mother.
. Subj.	Verb	Adv.	
Daardie kêreltjie	skryf	altyd	aan sy moeder.

(b) When a sentence begins with a word which is neither the subject nor an enlargement of the subject, then the verb precedes the subject:—

e.g. An adverb ('n bywoord):

.	 Subj.	Verb	
On Sundays	that little fellow	writes	to his mother.
Adverb	Verb	 Subj.	
Sondags	skryf	daardie kêreltjie	aan sy moeder.

e.g. An adverbial phrase ('n bywoordelike sinsnede) :—

Adv. phrase	Subj.	Verb	
Every Sunday afternoon	that little fellow	writes	to his mother.

Adv. phrase	Verb	Subj.	
Elke Sondagmiddag	skryf	daardie kêreltjie	aan sy moeder.

N.B.—For further examples, see note on *inversion*, Appendix I.

(c) Extensions of time generally precede extensions of place.

Subj.	Verb	Ext. Place	Ext. Time
He	lives	here	now.

Subj.	Verb	Ext. Time	Ext. Place
Hy	woon	nou	hier.

Exercise 1.

Rewrite the following sentences using the adverb (in brackets at the end of each) as in the example, §2(a) :—

(a) Ons ou vriend Willem is 'n gereelde besoeker by ons (anders = otherwise). Hy kom nooit by ons nie (nou = now). Ons sien hom op straat (soms = sometimes). Hy is baie vriendelik (altyd = always). Hy belowe om ons te besoek (altyd). Hy vergeet baie gou (ongetwyfeld = undoubtedly). Willem is 'n goeie kêrel (dare = nevertheless).

(b) Baie boere gaan strand-toe (jaarliks = annually). Ander mense gaan na die binnelând (weer = again). Matroser-kuier aan land (graag = eagerly). Landbe-

woners vlieg in vliegmasiene (graag = eagerly). Skoolkinders draai stokkies (soms). Arm kinders verlang na skool (dikwels. = often). Niemand is tevrede nie (altyd = always).

Exercise 2 (as Ex. 1).

Vader gaan na die bioskoop (nooit . . . nie = never). Hy bly by die huis (liewers = rather). Hy werk heel-dag op kantoor (mos. = surely). Hy is saans baie moeg (waarskynlik = probably). Hy lees die koerant (altyd). Dit is vir hom oninteressant (selde = seldom). Hy gaan vanaand saam met ons (dalk = perhaps).

Exercise 3.

Rewrite the following sentences beginning in each case with the word(s) in italics:—

(a) Daar is 'n kruidenierswinkel *in ons straat*. Die winkelier verkoop klére en plaasgereedskap *sowel as kruid*. Hy is, *om die waarheid te sê*, 'n algemene handelaar. Die boere kom *elke Saterdagmôre* drop-toe. Hulle koop *dan* baie dingetjies. Mnr. X, die winkelier, bedien *die volk in een gedeelte van die winkel*. Sy seun Josef bedien *die witmense in 'n ander gedeelte*. Die boere koop *gereeld* hulle tabak by Mnr. X. Die straat is *voor die winkel* baie wyd. Daar staan soms soveel as tien karre en moters *voor die deur*. Mnr. X maak *ongetwyfeld* baie geld. Die winkel is *saans* gesluit. Dit gaan *om sesuur* toe.

(b) Hulle bou nou *in die hoofstraat* 'n nuwe kerk. Die gemeente word *in die laaste tyd* te groot vir die ou geboutjie op die heuwel. Baie mense kan *met nagmaal* nie in die kerk kom nie. Daar kom *in die nuwe gebou* 'n hoë preekstoel en 'n pragtige orrel.

(c) Sewe klerke werk *in die bank*. Daar werk *stellig* meer in die poskantoor. Die dieners hou 'n oog op die skoolgeboue *gedurende die vakansies*. Hulle vang *leeglopers* somar gou. Die tronk is vol *van sulke mense*. Die polisie merk hulle *sonder versuim* op. Die dronkards en diewe kry nie *lank rus* nie. Die polisie vang hulle meesal *op die stasie en naby die hotelle*.

Exercise 4.

Rewrite the following sentences, beginning in each case, with the most suitable word or expression selected from the list below:—

1. Die polisieagent loop alleen.
2. Baie mense word verkoue.
3. Die skoolseuns speel voetbal.
4. Siek mense word gesond.
5. Die goewerment stuur kos en water vir die boere.
6. Die skoolseun doen sy werk.
7. Die mense beswyk van die hitte.
8. Die orrelis bespeel die orrel.
9. Die timmerman maak 'n tafel van eikehout.
10. Die tандаarts trek 'n slegte tand.
Sonder pyn; deur medisyne; elke Saterdagmiddag; ingeval van droogte; om in die eksamen's te slaag; in die somer; op die skaafbank; in die stadsaal; in die donker straat; in die winter.

Exercise 5.

Translate the following English sentences into Afrikaans:—

1. My uncle goes to Cape Town on Thursday.
2. The widow visits her son for a month sometimes.
3. The old man is always in his place at church on Sunday morning.

4. Many young people bathe at Humewood on Sunday afternoons.
5. Many ladies visit the shops in the main street on Saturday morning.
6. We walk in the veld sometimes.
7. The farmer milks his cows at the dairy early every morning.
8. The maid tidies the bedrooms at the boarding-house at 10 a.m.
9. Father reads the newspaper in bed before breakfast.
10. It is difficult to learn at home after 11 p.m.

Exercise 6.

Rewrite the following letter with the correct order of words:—

Beste ou maat,

Ek net skryf 'n paar reëls aan jou nou. Later ek skryf meer. Ons kuier aan die Strand vir 'n maand. 'n Huurhuisie ons kry teen 'n billike huurprys. Vroeg elke oggend voor die onthyt ons almal gaan swem. Vrugte en groente ons koop van die groentekarretjie. Die koelie altyd kom vroeg. Dan ons koop genoeg vir die dag. Om negeuur ons geniet die onthyt. Ons nouit maak elfuurtee nie. Naby die stasie daar is 'n kafee. Ons gereeld gaan daar. Ons speel die grammofoon in die kafee soms. Aan ons die eienaar gee verlof om dit te doen. Na die aandete ons swem weer. Daarna ons speel rond. Na die aandete ons speel almal op die sand tot slaapyd. Ons kom huis toe gou. Asseblief skryf: Ons altyd verlang.

Met beste wense,

Jou vriend,

X

§3 When the verb consists of more than one word, the first auxiliary takes the usual place of the verb in the sentence, while the rest goes to the end of the sentence.

Compare the following examples with those in §§1, 2.

Daardie seuntjie van die posmeester **het** 'n brief aan sy moeder **geskryf**.

Daardie kêreltjie **sal** altyd 'n brief aan sy moeder **skryf**.

Sondags **sou** daardie kêreltjie aan sy moeder **geskryf** **het**.

Elke Sondagmiddag **het** daardie kêreltjie aan sy moeder **geskryf**.

Hy **sou** nou hier **gewoon** **het**.

The verb at end may be followed by an infinitive phrase. This, in negative sentences, is again followed by the second part of the negative.

e.g. Daardie kêreltjie **het** aan sy moeder **geskryf** **om** **geld te vra**.

Daardie kêreltjie **het** nie aan sy moeder **geskryf** **om** **geld te vra** **nie**.

Exercise 7.

Rewrite the following sentences using the verb as given in brackets:—

Die jongste seun van oom Giel rook skelmpies agter die koringmiet (het gerook). Sy ouer broer sien die rook (het gesien). Hy praat met sy broertjie (het gepraat). „Piet, jy steek die miet aan die brand” (sal steek). Piet lag oor sy broer se vermaning (het gelag). Oom Giel kom op die werf (het gekom). Hy sien ook die rokie (het gesien). Hy vermaan glad nie (het vermaan). Hy het 'n beter plan (het gehad). Piet rook nie meer nie (wil rook).

Exercise 8.

2. Rewrite, using the verb as in brackets:—

1. Die blommētentoonstelling vind vandag in die stad-
saal plaas (sou plaasgeynd het).
2. Die posmeester sorteer die briewe self (sal sorteer
het).
3. Die kindermeid vertel stories aan die kinders (sal
moet vertel).
4. Daardie kêrel is een van 'n tweeling (was gewees).
5. Hulle was albei tuimelaars in die sirkus (sou gewees
het).
6. Een van hulle sneuwel in die oorlog (het gesneu-
wel).
7. Die bakker koop 'n nuwe oond vir sy bakkery (sou
koop).
8. Die kinders van die koshuis steel in die burgemeester
se tuin lemoene (het gesteel).
9. Die tuinier vang hulle graag (wil vang).
10. Die eksamens begin vanjaar op 28 Nov. (sal begin).

Exercise 9.

Rewrite the following, commencing in each case with the word(s) in *italics*:—

Daar was gisteraand in *ons straat* 'n pakhuis aan die brand. Die mense moet *onder sulke omstandighede* die brandweer onmiddellik laat roep. Die eienaar, 'n winkelier, het dit, *ondanks die wet*, nie gedoen nie. Hy het *onder soveel drukte* vergeet om dit te doen. Die brandweer het, *tenspyte van die versuim*, darem later gekom.

Die vuur is *gou* geblus. Die ruik van petrol en olie was sterk *in die pakhuis*. Almal het *toe vir* die winkelier gesoek. Hulle wou hom *vir sy gemeenheid* aan die polisie oorhandig. Hy was *nêrens* te vinde nie. Hy het *uit vrees vir straf*, onmiddellik gevlug. Hy kon *met 'n bietjie meer geluk* 'n ryk man geword het. Die assuransiemaatskappy sou *sy skade* vergoed het.

Exercise 10.

Rewrite the following sentences, starting in each case with the word(s) in *italics* (if any), and using the verb as given in brackets:—

Ons vriende die ^{Nortjie} *Nortjies* vertrek *aanstaande maand* na die Baai (sal vertrek). Hulle boer *jarelank* in ons distrik (het geboer). Hulle sou *vandeemaand* vertrek (sou vertrek het). Oom Dawid verkoop *eers* sy plaas, gereedskap, vee, ens. (moes verkoop het). Hy kry *gelukkig* 'n goeie prys (het gekry). Oom Dawid verkies *nooit* die stadslewe nie (het verkies). Sy vrou, tant Nellie, oortuig hom *sonder moeite* (het oortuig). Sy kinders het dit lekker in die stad (sal hê). Hulle swem dikwels op die plaas (het geswem). Hulle swem *op Port Elizabeth* in die see en in die swembad (sal kan swem). Mev. Nortjie is die blyste *van almal* oor die verandering (sal wees). Sy kuier graag by haar vriende (sal wil kuier). Sy het baie kennisse *in die Baai* (het gehad).

Exercise 11.

Rewrite the following sentences, beginning in each case with the word(s) between the first brackets, and using the verb as given in the second set of brackets:—

1. (Vanmôre) Ons nuwe meid breek twee splinternuwe koppies (het gebreek).
2. (Gister) Sy breek 'n halfdosyn duur borde (het laat val).

3. (Eergister) Sy stamp 'n blompot om (het omgestamp).
4. (Môre, oormôre) Die huisraad is alles stukkend (sal wees).
5. (Met dagbreek) Sy gaan soek na 'n nuwe betrekking (moet gaan soek).
6. (Teenswoordig) Dit is altyd dieselfde.
7. (Vanmelewe) Die bediendes bly volgens oupa lewenslank by 'n mens (het gebly).
8. (Tot vervelens toe) Die 'oumense vertel dit (het vertel).
9. (Miskien) Hulle vergeet baie dingetjies (het vergeet).
10. (Miskien) Ons sê eendag dieselfde (sal sê).

Exercise 12.

In the following sentences the words in italics are accented. Write down in each case the question to which the given sentence is the answer:—

- (a) Hierdie huis behoort aan *hom*.
- (b) *Hierdie* huis het aan hom behoort.
- (c) Daardie kêreltjie wou *sy pa se* plaas verkoop het.
- (d) *Dawdie* perd was myne gewees.
- (e) Die balling het aan *sy ouers* gedink.
- (f) Die balling sal na *sy vaderland* verlang.
- (g) Die held het sy sukses aan *geluk* toegeskrywe.
- (h) *Die geraas* sal die mense hinder.

- (i) Die seuns het in bootjies op *die rivier* gevaar.
- (j) De basaar sou *gister* in die stadsaal gehou geword het.
- (k) Party mense kan *baie* vinnig praat.
- (l) Jan terge sy broer *vir pret*.

Exercise 13.

Make a list of the pronouns which are accentuated in examples a-h, above, substituting pronouns where nouns are given; then write down the corresponding interrogative form of each.

e.g. { Pronoun Interrogative.
 { hom aan wie?

Exercise 14.

Do as in Ex. 12.

- (a) *Aanstaande maand* sal die aia met daardie seep by die rivier die vuil klere pragtig was.
- (b) *Aanstaande maand* sal *die aia* met daardie seep by die rivier die vuil klere pragtig was.
- (c) *Aanstaande maand* sal die aia met *daardie* seep by die rivier die vuil klere pragtig was.
- (d) *Aanstaande maand* sal die aia met *daardie seep* by die rivier die vuil klere pragtig was.
- (e) *Aanstaande maand* sal die aia met daardie seep *by die rivier* die vuil klere pragtig was.
- (f) *Aanstaande maand* sal die aia met daardie seep *by die rivier die vuil klere* pragtig was.

- (g) Aanstaande maand sal die aia met daardie seep by die rivier die vuil *klere* *pragtig* was.
- (h) Aanstaande maand sal die aia met daardie seep by die rivier die vuil klere *pragtig* was.

Exercise 15.

Translate the following commands into Afrikaans:--

- (a) Do your work now.
- (b) You must do your work now.
- (c) Find the answer to this sum.
- (d) Put this book on the table.
- (e) Leave the room immediately.
- (f) Bring the money for the book.
- (g) Stay at home.
- (h) You must stay at home.
- (i) No smoking here.
- (j) Post this letter.

§4. DIE WERKWOORD (BEDRYWENDE VORM).

ONVOLTOOID, of ONVOLMAAK.

(1) TEENWOORDIGE TYD.

1. Die timmerman **saag** daardie planke.
2. Ouderdom **verander** die smaak.
3. Die leegloper **sidder** van koue.
4. Die slagter **weeg** die vlees oór.
5. Die raad **oorweég** die voorstel.
6. Die skelm **skaam** hom oor sy gedrag.
7. Dit **sneeu** in die berge.
8. Die sangeres **het 'n goeie stem**.
9. Die student **word** beangstig.
10. Ons **is** gelukkig.
11. Die koper **'skyn** tevrede.
12. Die dokter **wil** altyd *opereer*.
13. Net dwase **durf** soiets *waag*.
14. Enigeen **kan** dit *doen*.
15. Ons **mag** die voëls *skiet*.
16. Die soldate **moet** wapens *dra*.

(2) VERLEDE TYD.

1. Die timmerman **het** daardie planke *gesaag*.
2. Ouderdom **het** die smaak *verander*.
3. Die leegloper **het** van koue *gesidder*.
4. Die slagter **het** die vlees *órgeweeg*.
5. Die raad **het** die voorstel *oorwéeg*.
6. Die skelm **het** hom oor sy gedrag *geskaam*.
7. Dit **het** in die berge *gesneeu*.
8. Die sangeres **het 'n goeie stem gehad**.
9. Die student **het (is)** beangstig *geword*.
10. Ons **was** gelukkig.
11. Die koper **het** tevrede *geskyn*.
12. Die dokter **wou** altyd *opereer*.
13. Net dwase **het** soiets *durf waag*.
14. Enigeen **kon** dit *doen*.
15. Ons **mog (het)** die voëls *skiet (mag skiet)*.
16. Die soldate **moes** wapens *dra*.

(3) TOEKOMENDE TYD.

1. Die timmerman **sal** daardie planke **saag**.
2. Ouderdom **sal** die smaak **verander**.
3. Die leegloper **sal** van koue **sidder**.
4. Die slagter **sal** die vlees oórweeg.
5. Die raad **sal** die voorstel oorweeg.
6. Die skelm **sal** hom oor sy gedrag skaam.
7. Dit **sal** in die berge sneeu.
8. Die sangeres **sal** 'n goeie stem hê.
9. Die student **sal** beangstigd word.
10. Ons **sal** gelukkig wees.
11. Die koper **sal** tevrede skyn.
12. Die dokter **sal** altyd wil opereer.
13. Net dwase **sal** soiets durf waag.
14. Enigeen **sal** dit kan doen.
15. Ons **sal** die voëls mag skiet.
16. Die soldate **sal** wapens moet dra.

(4) VERLEDE-TOEKOMENDE TYD.

1. Die timmerman **sou** daardie planke **saag**.
2. Ouderdom **sou** die smaak **verander**.
3. Die leegloper **sou** van koue **sidder**.
4. Die slagter **sou** die vlees oórweeg.
5. Die raad **sou** die voorstel oorweeg.
6. Die skelm **sou** hom oor sy gedrag skaam.
7. Dit **sou** in die berge sneeu.
8. Die sangeres **sou** 'n goeie stem hê.
9. Die student **sou** beangstigd word.
10. Ons **sou** gelukkig wees.
11. Die koper **sou** tevrede skyn.
12. Die dokter **sou** altyd wil opereer.
13. Net dwase **sou** soiets durf waag.
14. Enigeen **sou** dit kan (kon) doen.
15. Ons **sou** die voëls mag skiet.
16. Die soldate **sou** wapens moet dra.

VOLTOOID, of VOLMAAK.

(5) TEENWOORDIGE TYD.

1. Die timmerman **het** daardie planke gesaag.
2. Ouderdom **het** die smaak verander.
3. Die leegloper **het** van koue gesidder.
4. Die slagter **het** dié vlees oorgeweeg.
5. Die raad **het** die voorstel oorweeg.
6. Die skelm **het** hom oor sy gedrag geskaam.
7. Dit **het** in die berge gesneeu.
8. Die sangeres **het** 'n goeie stem gehad.
9. Die student **het** (is) beangstigtd geword.
10. Ons **is** gelukkig gewees.
11. Die koper **het** tevrede geskyn.
12. Die dokter **het** altyd wil opereer.
13. Net dwase **het** soiets durf waag.
14. Enigeen **het** dit kan (kon) doen.
15. Ons **het** die voëls mag skiet.
16. Die soldate **het** wapens moet dra.

(6) VERLEDE TYD.

1. Die timmerman **het** daardie planke [al] gesaag.
2. Ouderdom **het** [al] die smaak verander.
3. Die leegloper **het** [al] van koue gesidder.
4. Die slagter **het** die vlees [reeds] oorgeweeg.
5. Die raad **het** [reeds] die voorstel oorweeg.
6. Die skelm **het** hom [reeds] oor sy gedrag geskaam.
7. Dit **het** [al] in die berge geseeu.
8. Die sangeres **het** [eens] 'n goeie stem gehad.
9. Die student **het** (was) [al] beangstigtd geword.
10. Ons **was** gelukkig gewees.
11. Die koper **het** [al] tevrede geskyn.
12. Die dokter **het** [voorheen] altyd wil opereer.
13. Net dwase **het** soiets durf waag.
14. Enigeen **het** dit kan (kon) doen.
15. Ons **het** [al] die voëls mag skiet.
16. Die soldate **het** wapens moet dra.

(7) TOEKOMENDE TYD.

1. Die timmerman sal daardie planke gesaag het.
2. Ouderdom sal die smaak verander het.
3. Die leegloper sal van koue gesidder het.
4. Die slagter sal die vlees oórgeweeg het.
5. Die raad sal die voorstel oorwéeg het.
6. Die skelm sal hom oor sy gedrag geskaam het.
7. Dit sal in die berge gesneeu het.
8. Die sangeres sal 'n goeie stem gehad het.
9. Die student sal beangstigd geword het.
10. Ons sal gelukkig gewees het.
11. Die koper sal tevrede geskyn het.
12. Die dokter sal altyd wil opereer het.
13. Net dwase sal soiets durf waag het.
14. Enigeen sal dit kan (kon) gedoen het.
15. Ons sal die voëls mag geskiet het.
16. Die soldate sal wapens moet gedra het.

(8) VERLEDE-TOEKOMENDE TYD. .

1. Die timmerman sou daardie planke gesaag het.
2. Ouderdom sou die smaak verander het.
3. Die leegloper sou van koue gesidder het.
4. Die slagter sou die vlees oórgeweeg het.
5. Die raad sou die voorstel oorwéeg het.
6. Die skelm sou hom oor sy gedrag geskaam het.
7. Dit sou in die berge gesneeu het.
8. Die sangeres sou 'n goeie stem gehad het.
9. Die student sou beangstigd geword het.
10. Ons sou gelukkig gewees het.
11. Die koper sou tevrede geskyn het.
12. Die dokter sou altyd wil opereer het.
13. Net dwase sou soiets durf waag het.
14. Enigeen sou dit kan (kon) gedoen het.
15. Ons sou die voëls mag geskiet het.
16. Die soldate sou wapens moet gedra het.

§5. THE VERB (ACTIVE VOICE). INCOMPLETE, or IMPERFECT.

(1) PRESENT.

1. The carpenter **saws** (is sawing) those boards.
2. Age **changes** (is changing) tastes.
3. The tramp **shivers** (is shivering) from cold.
4. The butcher **reweighs** (is reweighing) the meat.
5. The board **considers** (is considering) the suggestion.
6. The rogue **is ashamed** of his behaviour.
7. It **snows** (is snowing) in the mountains.
8. The singer **has** (possesses) a good voice.
9. The student **becomes** uneasy.
10. We **are** happy.
11. The buyer **appears to be** (seems) satisfied.
12. The doctor always **wishes** (wants) to operate.
13. Only fools **dare** to risk such a thing.
14. Anyone **can** (is able to) to do it.
15. We **may** (are allowed to) shoot the birds.
16. The soldiers **must** (are obliged to) carry weapons.

(2) PAST (The Imperfect tense).

1. The carpenter **sawed** (was sawing) those boards.
2. Age **changed** (was changing) tastes.
3. The tramp **shivered** (was shivering) from cold.
4. The butcher **reweighed** (was reweighing) the meat.
5. The board **considered** (was considering) the suggestion.
6. The rogue **was ashamed** of his behaviour.
7. It **snowed** (was snowing) in the mountains.
8. The singer **had** a good voice.
9. The student **became** uneasy.
10. We **were** happy.
11. The buyer **appeared to be** (seemed) satisfied.
12. The doctor always **wished** (wanted) to operate.
13. Only fools **dared** to risk such a thing.
14. Anyone **could** (was able to) do it.
15. We **were allowed to** (might) shoot the birds.
16. The soldiers **had** (were obliged) to carry weapons.

(3) FUTURE.

1. The carpenter **will** saw those boards.
2. Age **will** change tastes.
3. The tramp **will** shiver from cold.
4. The butcher **will** reweigh the meat.
5. The board **will** consider the suggestion.
6. The rogue **will** be ashamed of his behaviour.
7. It **will** snow in the mountains.
8. The singer **will** have a good voice.
9. The student **will** become uneasy.
10. We **shall** be happy.
11. The buyer **will** appear to be satisfied.
12. The doctor **will** always wish to operate.
13. Only fools **will** dare to risk such a thing.
14. Anyone **will** be able to do it.
15. We **shall** be allowed to shoot the birds.
16. The soldiers **will** be obliged to carry weapons.

(4) FUTURE IN THE PAST.

1. The carpenter **would** saw those boards.
2. Age **would** change tastes.
3. The tramp **would** shiver from cold.
4. The butcher **would** reweigh the meat.
5. The board **would** consider the suggestion.
6. The rogue **would** be ashamed of his behaviour.
7. It **would** snow in the mountains.
8. The singer **would** have a good voice.
9. The student **would** become uneasy.
10. We **should** be happy.
11. The buyer **would** appear to be satisfied.
12. The doctor **would** always wish to operate.
13. Only fools **would** dare to risk such a thing.
14. Anyone **would** be able to do it.
15. We **should** be allowed to shoot the birds.
16. The soldiers **would** be obliged to carry weapons.

COMPLETE or PERFECT.**(5) PRESENT.**

1. The carpenter **has** **sawn** those boards.
2. Age **has** **changed** tastes.
3. The tramp **has** **shivered** from cold.
4. The butcher **has** **reweighed** the meat.
5. The board **has** **considered** the suggestion.
6. The rogue **has** **been** **ashamed** of his behaviour.
7. It **has** **snowed** in the mountains.
8. The singer **has** **had** a good voice.
9. The student **has** **become** uneasy.
10. We **have** **been** happy.
11. The buyer **has** **appeared** to be satisfied.
12. The doctor **has** **always** **wished** to operate.
13. Only fools **have** **dared** to risk such a thing.
14. Anyone **has** **been** **able** to do it.
15. We **have** **been** **allowed** to shoot the birds.
16. The soldiers **have** **been** **obliged** to carry weapons.

(6) PAST (The Pluperfect tense).

1. The carpenter **had** **sawn** those boards.
2. Age **had** **changed** tastes.
3. The tramp **had** **shivered** from cold.
4. The butcher **had** **reweighed** the meat.
5. The board **had** **considered** the suggestion.
6. The rogue **had** **been** **ashamed** of his behaviour.
7. It **had** **snowed** in the mountains.
8. The singer **had** **had** a good voice.
9. The student **had** **become** uneasy.
10. We **had** **been** happy.
11. The buyer **had** **appeared** to be satisfied.
12. The doctor **had** **always** **wished** to operate.
13. Only fools **had** **dared** to risk such a thing.
14. Anyone **had** **been** **able** to do it.
15. We **had** **been** **allowed** to shoot the birds.
16. The soldiers **had** **been** **obliged** to carry weapons.

(7) FUTURE.

1. The carpenter will have sawn those boards.
2. Age will have changed tastes.
3. The tramp will have shivered from cold.
4. The butcher will have reweighed the meat.
5. The board will have considered the suggestion.
6. The rogue will have been ashamed of his behaviour.
7. It will have snowed in the mountains.
8. The singer will have had a good voice.
9. The student will have become uneasy.
10. We shall have been happy.
11. The buyer will have appeared to be satisfied.
12. The doctor will always have wished to operate
13. Only fools will have dared to risk such a thing.
14. Anyone will have been able to do it.
15. We shall have been allowed to shoot the birds.
16. The soldiers will have been obliged to carry weapons.

(8) FUTURE IN THE PAST.

1. The carpenter would have sawn those boards.
2. Age would have changed tastes.
3. The tramp would have shivered from cold.
4. The butcher would have reweighed the meat.
5. The board would have considered the suggestion.
6. The rogue would have been ashamed of his behaviour.
7. It would have snowed in the mountains.
8. The singer would have had a good voice.
9. The student would have become uneasy.
10. We should have been happy.
11. The buyer would have appeared to be satisfied.
12. The doctor would always have wished to operate.
13. Only fools would have dared to risk such a thing.
14. Anyone would have been able to do it.
15. We should have been allowed to shoot the birds.
16. The soldiers would have been obliged to carry weapons.

§6. DIE WERKWOORD. (LYDENDE VORM).

ONVOLTOOID, of ONVOLMAAK.

(1) TEENWOORDIGE TYD.

1. Daardie planke word deur die timmerman gesaag.
2. Die smaak word deur ouderdom verander.
3. Daar word deur die leegloper van koue gesidder.
4. Die vlees word deur die slagter oórgeweeg.
5. Die voorstel word deur die raad oorwéeg.
14. Dit kan deur enigeen gedoen (gedaan) word.
15. Die voëls mag deur ons geskiet word.
16. Wapens moét deur die soldate gedra word.

(2) VERLEDE TYD .

1. Daardie planke is deur die timmerman gesaag {ge-word}.
2. Die smaak is deur ouderdom verander {geword}.
3. Daar is deur die leegloper van koue gesidder {ge-word}.
4. Die vlees is deur die slagter oórgeweeg {geword}.
5. Die voorstel is deur die raad oorwéeg {geword}.
14. Dit kon deur enigeen gedoen (gedaan) word.
15. Die voëls móg deur ons geskiet word.
16. Wapens moes deur die soldatê gedra word.

N.B.—() indicates an alternative form.

[]	„	a form sometimes omitted.
{ }	„	„ „ as a rule

§8. The Examples:

- (1, 2) Regular Transitive verbs. (1) may be used as the standard of comparison and should be learnt first.
- (3) Intransitive verb, used impersonally in the passive.
- (4) Separable compound verb (accent on first part).

(3) TOEKOMENDE TYD.

1. Daardie planke **sal** deur die timmerman gesaag word.
2. Die smaak **sal** deur ouderdom verander word.
3. Daar **sal** deur die leegloper van koue gesidder word.
4. Die vlees **sal** deur die slagter oórgeweeg word.
5. Die voorstel **sal** deur die raad oorwéeg word.
14. Dit **sal** deur enigeen **kan** gedoen (gedaan) word.
15. Die voëls **sal** deur ons mag geskiet word.
16. Wapens **sal** deur die soldate moet gedra word.

(4) VERLEDE-TOEKOMENDE TYD.

1. Daardie planke **sou** deur die timmerman gesaag word.
2. Die smaak **sou** deur ouderdom verander word.
3. Daar **sou** deur die leegloper van koue gesidder word.
4. Die vlees **sou** deur die slagter oórgeweeg word.
5. Die voorstel **sou** deur die raad oorwéeg word.
14. Dit **sou** deur enigeen **kan** (kon) gedoen (gedaan) word.
15. Die voëls **sou** deur ons mag (mog) geskiet word.
16. Wapens **sou** deur die soldate moet gedra word.

- (5) Inseparable compound verb (accent on the second part).
- (6) Reflexive verb. i.e. subj. and obj. are the same person(s).
- (7) Impersonal verb. i.e. used in 3rd Pers. Sing. only, and with impers. subj.
- (8-16) These are auxiliaries and verbs of incomplete predication generally. i.e. verbs which cannot form the predicate of a sentence unassisted by other words* (also *lyk, blyk, heet, laat, behoort*, etc.).

VOLTOOID, of VOLMAAK.

(5) TEENWOORDIGE TYD.

1. Daardie planke **is** deur die timmerman gesaag {geword}.
2. Die smaak **is** deur ouderdom verander {geword}.
3. Daar **is** deur die leegloper van koue gesidder {geword}.
4. Die vlees **is** deur die slagter oórgeweeg {geword}.
5. Die voorstel **is** deur die raad oorweég {geword}.

(6) VERLEDE TYD.

1. Daardie planke **was** deur die timmerman gesaag {geword}.
2. Die smaak **was** deur ouderdom verander {geword}.
3. Daar **was** deur die leegloper van koue gesidder {geword}.
4. Die vlees **was** deur die slagter oórgeweeg {geword}.
5. Die voorstel **was** deur die raad oorweég {geword}.

The Afrikaans terms are:—

Reg. Trans. verb = Reëlmatige oorganklike, of transitiëwe werkw.

Intrans. = Onoorganklik of intransitief.

Sep. comp. verb = Skeidbaar samegestelde werkw.

Insep. comp. verb = Onskeidbaar samegestelde werkw.

Reflexive verb = Wederkerende werkw.

Impersonal verb = Onpersoonlike werkw.

Auxiliary verb = Hulpwerkw.

Verb of incomplete predication = Koppelwerkw.

(7) TOEKOMENDE TYD.

1. Daardie planke sal deur die timmerman gesaag geword het.
2. Die smaak sal deur ouderdom verander geword het.
3. Daar sal deur die leegloper van koue gesidder geword het.
4. Die vlees sal deur die slagter oórgeweeg geword het.
5. Die voorstel sal deur die raad oorwéeg geword het.
14. Dit sal deur enigeen kan gedoen geword het.
15. Die voëls sal deur ons mag geskiet geword het.
16. Wapens sal deur die soldate moet gedra geword het.

(8) VERLEDE-TOEKOMENDE TYD.

1. Daardie planke sou deur die timmerman gesaag geword het.
2. Die smaak sou deur ouderdom verander geword het.
3. Daar sou deur die leegloper van koue gesidder geword het.
4. Die vlees sou deur die slagter oórgeweeg geword het.
5. Die voorstel sou deur die raad oorwéeg geword het.
14. Dit sou deur enigeen kan. (kon) gedoen (gedaan) geword het.
15. Die voëls sou deur ons mag (mog) geskiet geword het.
16. Wapens sou deur die soldate moet gedra geword het.

§9. When studying these verbs, note should be taken of any peculiar differences such as strong forms in the past tense, the absence of a passive form, etc.

§7. THE VERB (PASSIVE VOICE).

INCOMPLETE, or IMPERFECT.

(1) PRESENT.

1. Those boards are [being] sawn by the carpenter.
2. Tastes are [being] changed by age.
3. {Lit. It is shivered of cold by the tramp.}
4. The meat is [being] reweighed by the butcher.
5. The suggestion is [being] considered by the board.
14. It can be done by anyone.
15. The birds may be shot by us.
16. Weapons must be carried by the soldiers.

(2) PAST (The imperfect tense).

1. Those boards were [being] sawn by the carpenter.
 2. Tastes were [being] changed by age.
 3.
 4. The meat was [being] reweighed by the butcher.
 5. The suggestion was [being] considered by the board.
 14. It could be done by anyone.
 15. [We were allowed to shoot the birds.]
 16. [Weapons had to be carried by the soldiers.]
-

Some peculiarities may be noted here:—

- I. In example (2), *verander* does not take *ge-* where *saag* would have done so. This occurs in the case of:—

- (a) verbs beginning with the prefixes *be-*, *ge-*, *er-*, *her-*, *ont-*, *ver-*.
- (b) verbs of more than one syllable ending in *-eer*;
- (c) verbs inseparably compounded.
See example (5).

(3) FUTURE.

1. Those boards will be sawn by the carpenter.
2. Tastes will be changed by age.
3.
4. The meat will be reweighed by the butcher.
5. The suggestion will be considered by the board.
14. [It will be within the powers of anyone.]
15. [We shall be allowed to shoot the birds.]
16. [Weapons will have to be carried by the soldiers.]

(4) FUTURE IN THE PAST.

1. Those boards would be sawn by the carpenter.
2. Tastes would be changed by age.
3.
4. The meat would be reweighed by the butcher.
5. The suggestion would be considered by the board.
14. [It would be within the powers of anyone.]
15. [We should be allowed to shoot the birds.]
16. [Weapons would have to be carried by the soldiers.]

II. In example (9), **beangstigd** has a **-d**. Broadly speaking, the past participle (*verlede deelwoord*) has a **-d** when it is felt to be used as an adjective (*byvoeglike naamwoord*) and no **-d** when it is felt to be used as a verb.
e.g. Jan het sy moeder **beangstig**.

III. The following indicates the conversion from Act. to Pass. and vice versa:—

Act.		Pass.
Subj.		agent (indicated by prepn. deur)
verb		verb
obj.		subj.

COMPLETE, or PERFECT.**(5) PRESENT.**

1. Those boards **have been** sawn by the carpenter.
2. Tastes **have been** changed by age.
3.
4. The meat **has been** reweighed by the butcher.
5. The suggestion **has been** considered by the board.

(6) PAST (The pluperfect tense).

1. Those boards **had been** sawn by the carpenter.
2. Tastes **had been** changed by age.
3.
4. The meat **had been** reweighed by the butcher.
5. The suggestion **had been** considered by the board.

- IV. In the Passive, a certain example starts with **daar**. In this case the verb is said to be used impersonally in the passive. This is often the case when the verb in the active would have no direct object.
- V. In certain cases **is** and **was** appear as alternatives for **het**. This is always the case where the verb is one indicating a change of *place* or of *state*.
e.g. Die grysaard **is** gister gestorwe = The old man died yesterday.

(7) FUTURE.

1. Those boards **will have been** sawn by the carpenter.
2. Tastes **will have been** changed by age.
3.
4. The meat **will have been** reweighed by the butcher.
5. The suggestion **will have been** considered by the board.
14. [It **will have been** within the powers of anyone.]
15. [We **shall have been** allowed to shoot the birds.]
16. [Weapons **will have had** to be carried by the soldiers.]

(8) FUTURE IN THE PAST.

1. Those boards **would have been** sawn by the carpenter.
 2. Tastes **would have been** changed by age.
 3.
 4. The meat **would have been** reweighed by the butcher.
 5. The suggestion **would have been** considered by the board.
 14. [It **would have been** within the powers of anyone.]
 15. [We **should have been** allowed to shoot the birds.]
 16. [Weapons **would have had** to be carried by the soldiers.]
-

VI. As a rule,

Afr. Eng.

is = is (am, are, etc.)	} + an adjective.
was = was (were)	
is = has [been]	} + a past participle.
was = had [been]	

VII. Other verbs which also have strong forms in the past (imperfect) such as **werd**, **mog**, **kon**, etc., are **weet** (**wis**), **dink**, (**dag**, **dog**).

VIII. The form of the verb does not change when the verb is used with subjects having different gender (geslag), number (getal) or person (persoon).

e.g. Die timmerman (ek, sy, ons) **sal** daardie planke **saag**.

IX. In Afrikaans the Infinitive appears in four ways:—

He may go = Hy **mag** gaan.

He ought to work = Hy behoort te **werk**.

He knows how to swear = Hy weet hoe om te **vloek**.

He stands talking = Hy staan **en** gesels.

X. The correct use of the infin. can be learnt only through experience. Two observations must suffice:—

(a) When a past principle is followed by an infin., the past part. itself takes the form of an infin. e.g. Piet **het** vir Paul **gehelp**. Piet **het** vir Paul **help** **werk**.

(b) The verbs **staan**, **loop**, **sit**, **lê** are followed by **en** + infin. e.g. Hy **het** **gê lê** **en** lees.

Examine the usage:— „Sy **het** by die venster **staan** **en** uitkyk met weemoed in haar siel.” Uit „*Hans die Skipper*.”—Dr. D. F. Malherbe.

The following exercises (16 — 22) should be repeated with the verb used in each of the tenses in turn:—

(This should be done orally. Some of the examples should subsequently be written out in full with the English equivalents.)

Exercise 16 (See §§ 4, 6, Example 1).

1. Die jagter skiet springbokke.
2. Die moeder straf haar seun.
3. Die voetbalspeler skop 'n skepskop.
4. Die arm meisie brei kouse.
5. Die speurder vang die dief.
6. Die gulsigaard eet baie kos.
7. Die sekretaris skryf 'n lang brief.
8. Die matroos bind 'n knop in die tou.
9. 'n Knap leerling vra verstandige vrae.

Exercise 17 (See §§ 4, 6, Example 2).

1. 'n Sangeres begeer donderende applous.
2. Kinders geniet 'n goeie rolprentvertoning.
3. Hul ouers bespreek die sitplekke.
4. Die predikant verlaat sy ou gemeente.
5. Die polietikus herken sy ou wyand.
6. Die advokaat bepleit die saak van die beskuldigde.
7. Die klante betaal hul rekenings.
8. Die beskuldigde ontken sy skuld.
9. Die advokaat ervaar 'n teleurstelling.
10. Jan studeer matesis.

Exercise 18 (See §§ 4, 6, Example 3).

1. Die dokter opereer aan 'n bejaarde man.
2. 'n Vermoeide handelaar rus selde.
3. Mans rook gewoonlik na die ete.
4. Die agtelosige wasvrou, stryk met 'n vuil strykyster.
5. Party mense slaap met die mond oop.
6. Die hond blaf in die straat.

7. Die lafhartige soldaat vlug van die vyand.
8. Hulle lag oor die grapmaker se stuitigheid.
9. Die stout kind huil oor sy speelgoed.
10. Die banneling verlang na sy vaderland.

Exercise 19 (See §§ 4, 6, Example 4).

1. Die mense praat kwaad van hom.
2. Die geslepe smokkelaars koop die doeanbeamptes om.
3. Piet aap sy broer Paul ná.
4. Nuwe stadraadslede stel baie mosies voor.
5. Die ou kaffer het sy soppie lief.
6. Ons neem ons baaiklere na die Strand mee.
7. Die offisier staan sy manskappe drie dae verlof toe.
8. Duikbote gaan onder die water.
9. Die wolke dryf oor.
10. Die gelukkige kandidaat deel sy sukses aan sy ouers mee.

Exercise 20 (See §§ 4, 6, Example 5).

1. Die wet agtervolg skuldenaars.
2. Oproermakers mislei 'n liggelowige gehoor.
3. Dwase pogings misluk byna altyd.
4. Twee getuies onderteken enige dokument van betekenis.
5. Misdadigers oortree die wet van die land.
6. Nuwe leerlinge ondergaan 'n ontgroening.
7. Die goewerneur ondersteun hierdie onderneming.
8. Grootpratery oordryf baie geredelik.
9. Handelaars waarborg dikwels enigiets.
10. Idiote glimlag alewig.

Exercise 21 (See §§ 4, Example 6).

1. Hy beroem hom op sy liggaamsbou.
2. Die ryk man ontferm hom oor die bedelaar.
3. Ek herinner my die gebeurtenis.

4. Die dame verbaas haar oor die gedrag van die besoekers.
5. Jy verbeel jou wat wonders.
6. Hulle skaam hulle oor hulle nalatigheid.
7. Ons *berói* ons vir die eksamens *vóór*.
8. Hy gevoel hom gedwonge om te help.
9. Ons vestig ons in Kaapstad.
10. Ek was my.

Exercise 22 (See §4, Example 7).

1. Dit blits.	4. Dit spook in daardie
2. Dit sneeu in die suide.	ou huis.
3. Dit weerlig in die	5. Dit hael.
Transvaal.	

Exercise 23 (Examples 8-16. Conjugate in the active only).

Mevrou Dinges het weer 'n nuwe rok. Sy word baie deftig. Haar man moet baie uitbetaal. Hy word miskien nog bankrot. Hy durf niks sê nie. Sy is 'n parmantige vrou. Mnr. D. lyk mak. Hy mag eendag sy humeur verloor. Ons wil stilbly daaroor.

Oom Piet se seun is sestien. Hy heet Jan. Hy wil Europa gaan sien. Die kêreltjie het altesame tien pond in sy sak. Hy moet sy passaat verdien. Hy durf baie. Hy mag omgehaal word om te bly.

Johannes kan goed albaster speel. Hy het die komptoenskap van die skool. Hy kan almal klop. Niemand durf met hom speel nie. Hy skyn onoorwinlik. Hy is trots op sy behendigheid. Hy laat iedereen dit ook weet.

Exercise 24.

Repeat the examples in the verb chart §§4, 6, commencing with the following words or expressions as the case may be:—

1. Sonder versuim.	9. Voor die eksamentyd.
2. Ongelukkig.	10. By die huis.
3. In die reën.	11. Op die oog.
4. Na my klagte.	12. In ernstige gevalle.
5. Met gespanne aandag.	13. Ongetwyfeld.
6. Voor die magistraat.	14. Oënskynlik.
7. In die winter.	15. Volgens die wet.
8. Miskien.	16. In die optog.

Exercise 25.

Without changing the voice, rewrite the following sentences with the verbs in:—

(a) the Past Imperfect; (b) the Pluperfect; (c) the Future Perfect tenses.

1. Daardie dame sal haar handsak verloor.
2. Die konsert begin vanaand om agtuur.
3. Ouderling de Villiers sou die katkisanter toespreek.
4. Daar word in die koerant oor die diefstal gekla.
5. Vader laat 'n nuwe pak klere by die snyer maak.

Exercise 26.

Without changing the tense, rewrite the following sentences with the active verbs in the passive, and vice versa.

1. Aan die Tegniesé Kollege leer die vakleerlinge die teorie van hulle ambag.
2. Die bank sal beroof word.
3. Die brief was deur die predikant geskryf.
4. Die man het al 'n halfuur gepraat.
5. Die landmeter meet die landstreek af.
6. Die landstreek is deur die landmeter afgemeet.
7. Sulke lighuise waarsku verbygaande skepe.
8. Die seuns het die wedstryd in die reent gespeel.
9. Frikkie Vetsak sou beter lê as 'loop.
10. Party mense kan heeldag sit en gesels.

Exercise 27.

Rewrite the following sentences with the verbs:—

- (a) in the Past Imperfect Active;
 (b) in the *corresponding* past tense:—

1. Die geslaagde kandidate sal glimlag.
2. Die geslaagde kandidate sal bly wees.
3. Snaakse dinge sal gebeur het.
4. Die bruid en bruidegom het nou-nou vertrek.
5. Die moedswillige ventjie is deur die prinsipaal gestraf.

§10. Compound and Complex Sentences (Neweskik-kend en Onderskikkend samegestelde sinne) may be divided into three classes according to the order of words.

A. Two simple sentences joined together without alteration.

. . Subj.	1st Aux.	. Obj.	Rest Verb	Connective	. Subj.	1st Aux.	. Obj.	Rest Verb
Die hond	sal	die kat	byt	want	die kat	sal	die hond	krap.

B. In which the first word of the verb precedes the subject and follows immediately after the connective.

	Connective	1st Aux.	... Subj.	... Obj.	Rest Verb
Die hond	daarom	sal	die kat	die hond	krap.

C. In which the whole verb goes to the end in the clause introduced by the connective.

	Connective	. . Subj.	. . Obj.	Verb
Die hond het die kat gebyt	omdat	die kat	die hond	gekrap het.

For convenience sake we shall call the various connectives which are used, **A-**, **B-**, and **C-**connectives. In

later exercises, reference will have to be made to Appendix I, but for exercises 28-30, the following division will be useful:—

A-Connectives: *en* (and); *want* (for); *maar* (but); *dog* (yet).

B-Connectives: *egter* (however); *immers* (indeed); *tog* (yet); *nogtans* (yet); *nietemin* (nevertheless); *dus* (so, thus); *derhalwe* (therefore); *daarom* (therefore); *daarenteë* (on the contrary); and *al* (although).

C-Connectives: any others used.

Exercise 28.

Combine the following two sentences into one complex sentence using the conjunction *omdat*, and then repeat the complex sentence conjugating the verbs fully:—

Die onderwyseres prys die leerling.

Hy skryf 'n goeie opstel.

Exercise 29.

When a clause is introduced by a C-connective, the first auxiliary in certain instances goes beyond the rest of the verb (*see §10, c*).

After exercise 28 has been completed and corrected, make a list of the tenses in which this occurs.

Exercise 30.

Combine the following pairs of sentences by means of the connectives given in brackets in each case:—

1. Die sonagskool wou 'n piekniek hou. (*dog*) Die weer was baie onseker.
2. Die weer was baie onseker. (*tog*) Hulle het besluit om te gaan.
3. Die weer was baie onseker (*daarom*) Hulle het besluit om nie te gaan nie.

4. Willempie het siek geword. (want) Hy het te veel appels geëet.
5. Willempie het siek geword. (omdat) Hy het te veel appels geëet.
6. Willempie het te veel appels geëet. (daarom) Hy het siek geword.
7. Die son het heeldag geskyn (en) Almal het die dag geniet.
8. Hulle het die hele pad huis-toe gesing: (ofskoon).
Hulle het heeldag gespeel.
9. Die kinders het die huis gehaal. (voor) Dit was heeltemal donker.
10. Almal het vas geslaap. (tôe) Hulle het dié aand by die huis gekom.
11. Piet was reeds diep in die skuld. (derhalwe) Paul het geweier om meer geld aan hom te leen.
12. Die gees is gewillig. (maar) Die vlees is swak.
13. Die gees is gewillig. (tog) Die vlees is swak.
14. Die hoofonderwyser wou graag weet. (waarom) Die leerling was so dikwels afwesig.
15. Die advokaat het die man belowe. (dat) Hy sou sy saak bepleit. (alhoewel) Hy het gevrees. (dat)
Dit sou verniet wees.
16. Daardie seuntjie het sy hand gesny. (toe) Hy het met 'n mes gespeel. (dus) Sy moeder het dit weggeneem.
17. Dit was 'n moeilike werk. (nogtans) Hy sou dit onderneem het. (as) Andere was gewillig om hom te help.
18. Klaas mag in sy eksamen gedruip het. (maar) Hy sou geslaag het. (indien) Hy het harder gewerk.
19. My buurman ploeg nie sy land nie. (wanneer) Dit is die regte tyd daarvoor. (daarenteë) Hy sit op sy stoep en rook.
20. Daar is roeiers op die moterboot. (ingeval) Die enjin wil nie werk nie.
21. Almal het geweet. (dat) Dit was laat. (maar) Niemand het geweet. (hoe) Dit was laat.

22. Die weer steek mooi op. (egter) Dit is nie 'n waarborg nie. (dat) Dit sal vanaand reënt.
23. 'n Dame mag altyd 'n diener vra. (of) Hy sal haar oor die straat help. (immers) Dit is sy plig om die publiek te beskerm.
24. Die diener het die misdadiger na die tronk gesleep. (al) Hy het baie teenstand gebied.
25. Daardie seun het voorheen in die katedraal se koor gesing. (maar) Sy stem het nou gebreek. (daarom) Hy sing nie meer nie.
26. Aan die nuwe hoërskool wou hulle vanjaar voetbal gespeel het. (egter) Hulle kon nie 'n geskikte stuk grond kry nie.
27. Daar sal aanstaande jaar 'n algemene verkiesing gehou word. (want) Die regering sal vyf jaar bewind gevoer het.
28. Ons kandidaat, Mnr. P., sal waarskynlik weer gekies word. (aangesien) Hy is nog baie populêr.
29. Hy is by die laaste verkiesing met 'n groot meerderheid van stemme gekies. (en) Hy sal aanstaande jaar stellig onbestrede herkies word.
30. Party van die mense in die dorp was ten gunste van vrouestemreg. (maar) Hulle het vir hom gestem. (alhoewel) Hy was daarteen.
31. Hy is met die posmeester se dogter getroud. (toe) Hy is vir die eerste keer 'na die parlement gestuur.
32. Die publiek hou baie van haar. (daar) Sy was jarelank 'n onderwyseres hier. (dus) Sy sal hom ook kan help.
33. Hy is op die oomblik in Kaapstad. (waar) Hy dien op 'n spesiale kommissie.
34. Hy sal binne kort die kiesers op 'n openbare vergadering toespreek. (sodra) Hy het teruggekóm.
35. Daar sal 'n paar oproermakers wees. (want) Hy het ook sy vyande.
36. Hy stel groot belang in die inboorlingvraagstuk. (derhalwe) Hy maak 'n spesiale studie daarvan.
37. Die branders het 'n seuntjie van die rotse gespoel (terwyl) Sy ouers was in die kafee.

38. Die dogtertjie het in die modder gespeel. (en) Sy het haar rokkie besmeer. (nadat) Haar moeder het haar verkleed.
39. Daar bestaan geen rede nie. (waarom) Enigeen moet hom oor 'n mislukking skaam. (mits) Hy het eerlik probeer om die regte ding te doen.
40. Gedurende die langdurige droogte het baie beeste gevrek. (ofskoon) Die Regering het die boere met geld en voorrade ondersteun.
41. Die boere sou hoër pryse met hulle wol gehaal het. (as) Daar was 'n kleiner voorraad in die mark gewees.
42. Die administrateur sou die hoeksteen van die nuwe skoolgebou gelê het. (ingeval) Die goewerneur sou nie teenwoordig kon wees nie.
43. Die prinsipaal is ten gunste van die onderneming. (daarom) Hy sal die protes onderteken.
44. Verlede Sondag is 'n aantal nuwe lidmate in die kerk voorgestel. (derhalwe) Daar was 'n groot skare van belangstellendes teenwoordig.
45. Die plaaslike dominee sou hulle vir die aanneming voorberei het. (dog) Dit kon nie gebeur nie. (daar) Hy het skielik siek geword.
46. Die dominee van 'n naburige dorp het sy pligte waargeneem. (tot) Sy kragte het herstel.
47. Die sebras het teen die wind op geloop. (toe) Hulle het na die fontein gegaan. (want) Hulle wou ruik. (of). Daar is gevaarlike diere in die omtrek.

Connectives Commonly Misused. (§§11-20).

§11. The use of *wanneer*, *toe*, *as*, *dan*.

The main facts may be represented graphically.

	When	Whenever	Then
Present and Future	<i>wanneer</i> , <i>as</i>	<i>wanneer</i>	<i>dan</i>
Past	<i>toe</i>	<i>wanneer</i>	<i>toe</i>

(a) **Wanneer** is always a C-Connective, and is used

- (1) with the *present* or *future*, to mean *when* (time), *when* (condition), *whenever*.

e.g. Stuur die geld wanneer dit geleë is. (= when)
 Besoek ons wanneer jy die tyd het. (= if)
 Ons sal rus wanneer ons moeg word (= whenever)

- (2) with the *past* to mean *when*, (if the clause following it is a noun clause, subject or object to some verb), or *whenever*.

e.g. Wanneer die ongeluk plaasgevind het, is onbekend. (= Subj.)
 Ek weet wanneer die ongeluk plaasgevind het. (= obj.)
 Ons het gerus wanneer ons moeg geword het. (= whenever)

Wanneer may be used with any tense to introduce a question.

e.g. Wanneer het die ongeluk plaasgevind?
 Wanneer sal jy in Londen aankom?

The common mistake is to use **wanneer** with the *past* tense to mean *when* in clauses other than noun clauses.

e.g. Ek was Maandagaand hier wanneer (= toe) die klok agtuur geslaan het.

(b) **Toe** is used with the *past* tense to mean either *then* (a B-Connective), or *when* (a C-Connective).

e.g. Die prins het eers die hoeksteen gelê, toe het hy 'n paar woorde gesê.
 Die klerk het na die kafee gegaan, toe hy die kantoor verlaat het.

N.B.—**Toe** + *Verb*, present in form = past meaning.

e.g. Die prins het die hoeksteen gelê, toe sê hy 'n paar woorde.

Toe may also be used as other parts of speech :

- (1) Die deur is toe.
- (2) Toe, maak dat jy wegkom!
- (3) Ek gaan nou winkel-toe.

It may, however, not be used as a preposition.

The following is incorrect: Ek gaan toe (= na) die winkel.

- (c) **As** is a C-Connective which may be used with the *present* or *future* to mean *when*, and with *any* tense to mean *if* (condition).

e.g. Julle moet ons opsoek as julle in die stad is.

Ek sal dit doen as ek die tyd het.

as may *not* be used to mean *whether* (= of) or *as, because* (= daar; omdat). The following are incorrect:—

Ek het hom gevra as (= of) hy sal kom.

Hy het die tenniswedstryd verloor, as (= omdat, daar) hy sleg gespeel het.

As may also be used to mean *than*:

e.g. Bloed is dikker as water.

- (d) **Dan** is a B-Connective which is used with the *present* or *future* to mean *then*.

e.g. Teken hier, dan is die verbond gesluit.

The common mistake is to use **dan**, instead of **toe**, with the *past* tense.

e.g. Die held het die skurk verslaan, dan (= toe) het hy die verhoog verlaat.

The following usage of **dan** with the *past* tense is correct but of less frequent occurrence:—

As hy die boek hier gekoop het, dan het hy nie daarvoor betaal nie.

Dan may also be used to mean *than*.

e.g. Bloed is dikker dan water.

Exercise 31.

Supply the correct word wherever one has been omitted in the following sentences, (use **wanneer**, **toe**, **as** or **dan**, and **of**, **omdat** or **daar** if none of these are suitable) :—

1. Daar was 'n tyd () die ossewa en die kapkar die vernaamste vervoermiddele in ons land was.
2. Die boer het sy karperde ingespan () hy hastig na die dorp wou ry.
3. Hy het die ossewa gebruik () hy groot en swaar vrage wou verskuiwe.
4. Dit was 'n rustige lewe () hierdie toestande geheers het.
5. Die verandering het gekom () die trein en die motor hul verskyning gemaak het.
6. () die vliegmasjien goedkoop genoeg word, () sal baie mense daarvan gebruik maak.
7. Gedurende die oorlog het baie jongmense by die lugmag aangesluit; () het hulle leer vlieg.
8. As 'n mens nou by die lugmag aansluit, () sal hy leer vlieg.
9. Dit is twyfelagtig () die vliegmasjien ooit die plek van die motor kan inneem, () daar soveel plek nodig is om te land.
10. Die tyd, () die pos per vliegmasjien sal vervoer word, is nie meer ver nie.

Exercise 32.

Complete the following sentences :—

1. Die student het altyd aan sy vader geskryf om geld te vra wanneer
2. Die student het aan sy vader geskryf om geld te vra toe
3. Klop aan die deur wanneer
4. Die magistraat het geweet wanneer
5. Die kiesers sou vir die ander kandidaat gestem het

6. Julle sal altyd by ons aan huis welkom wees as
7. Al die jongkêrels het by die leër aangesluit toe
8. Die boere het al hul rekenings vereffen, toe
9. Help my eers om my werk klaar te maak, dan
10. Maak die deur toe, dan

Exercise 33.

Rewrite 1-5 in the past tense, and 6-10 in the future tense:—

1. Ek sal vergeet wanneer ek die brief moet skryf.
2. Dit sal te laat wees wanneer ons jou weer sien.
3. Hy voel skaam wanneer iemand hom daaroor pla.
4. Ek sal my eers was en aantrek, dan sal ek gaan kuier.
5. Op die gholfbaan word 'n mens kwaad wanneer jy 'n stok stukkend slaan.
6. Dit was die dag toe die nuwe goewerment vir die eerste keer sitting gehou het.
7. Die klerk het die kantoor verlaat om 'n paar briewe te pos en toe het hy lank met 'n vriend gesels.
8. Jy het gesondig as jy 'n leuen vertel het.
9. Die reisiger het met al die vooraanstaande mense kennis gemaak, toe hy in die dorp gekuier het.
10. Die skilder het in die skuld geraak; toe het hy hard begin werk.

Exercise 34.

Translate into Afrikaans:—

1. The old man guessed when his son would arrive.
2. The invalid lady would have died if the doctor had not arrived soon.
3. Everyone must go to bed, as it is very late.
4. The railroad was washed away when the heavy rains came.
5. Iron is heavier than wood.

6. If you have read *Ampie, die Natuurkind*, then you ought to read *Ampie, die Meisiekind*.
7. The new clerk asked the manager whether his salary would be increased annually.
8. The little boy cried whenever the barber tried to cut his hair.
9. The result of the election was known, when a farmer arrived to vote.
10. The engineer measured the area, and then he drew up his plans.

§12. **Of:** may be used

(1) as an A-Connective to mean *or, either . . . or*.
 e.g. Betaal jou rekeninge, of jy sal gedagvaar word.
 Of jy betaal jou rekeninge, of jy word gedagvaar.

(2) as a B-Connective to mean *or*, in sentences asking a question.
 e.g. Het jy dit gedoen, of het hy dit gedoen?

(3) as a C-Connective in noun clauses to mean *if, whether, whether . . . or*.
 e.g. Jou vriend het gevra of jy nog kom.
 Dit maak geen onderskied of jy nou kom of later nie.

§13. **Dog:** (= nevertheless, yet) is an A-Connective;
Tog: (= nevertheless, yet) is a B-Connective.

e.g. Hy het belowe om te kom, dog hy het tuis gebly.
 Hy het belowe om te kom, tog het hy tuis gebly.

Note also the following usages:—

Ek dog (= strong past of *dink*) dis vandag Sondag.
 Help my tog! (= adverb meaning *please*).
 Dit is tog waar (= adverb meaning *nevertheless*).

§14. Tensy is a C-Connective meaning *unless*.

The common mistake is to suppose that it means *if*.

e.g. Jy sal drui^p, tensy jy hard werk. (Correct)

Jy sal nie drui^p nie, tensy jy nie hard werk
nie. (Correct)

Jy sal slaag, tensy jy nie hard werk nie
(Correct)

Jy sal nie slaag nie, tensy jy hard werk.
(Correct)

Jy sal drui^p, tensy jy nie hard werk nie.
(Incorrect)

§15. Al: (= although) is a B-Connective;

Alhoewel: (= although) is a C-Connective.

Note also the following usages:—

Al (= all) die mense was daar.

Was hulle almal (*not* al) daar?

My werk is al (= already) klaar.

My werk is alles (= all of it) klaar.

§16. Examine the following examples:—

(a) Nie alleen die amptenare nie, maar ook die
owerhede het hulle pligte versuim.

(b) Nie alleen het die amptenare hulle pligte ver-
suim nie, maar ook het hulle die kliënte van
die maatskappy skandelik bedrieg.

(c) Die amptenare het nie-alleen hulle pligte ver-
suim nie, maar hulle het ook die kliënte van
die maatskappy skandelik bedrieg.

(d) Beide die amptenare en die owerhede het hulle
pligte versuim.

(e) Die amptenare het beide hulle-pligte versuim
en (hulle het ook) die kliënte van die maat-
skappy skandelik bedrieg.

The following facts should be observed:—

- (1) In (a) and (d) the connectives do not join verbs, and consequently they do not join clauses.
- (2) In (b) the connectives introduce the clauses which they join, and they are used as B-Connectives. *See also §23.*
- (3) In (c) and (e) the connectives do not, in their complete form, introduce the clauses which they join and the order in both clauses is of the A-order. *See also §24.*

§17. Daarom (= therefore, for that reason) is a B-Connective.

Dareem (= really, at any rate, after all) is an adverb which is not used as a Connective.

Exercise 35.

Complete the following sentences:—

1. Die leerling wat laat gekom het, is nuuskierig **om** te weet of
2. Dieselfde man het beide die roman geskryf en . . .
3. Het die bode 'n brief gebring of ?
4. Ons gaan môre piekniek hou tensy
5. Vrekke is baie ryk, tog
6. Die seun het gerook al
7. Dit is onseker of
8. Het die winkelier self die dame bedien of
9. Die sieke sal uitgaan alhoewel
10. Hy is nie alleen ryk nie, maar ook
11. Beide die vader en die seun
12. Daar was elke rede om die betrekking aan te neem, dog
13. Daar sal altyd oorloë wees, al
14. Die veediewe moet wegbly van daardie plaas, of
15. Of jy sorg vir jou gereedskap, of

16. Nie alleen is dit aangenaam om vakansies aan die strand deur te bring nie, ...
17. Het julle al gehoor of ?
18. Is daar vanaand om nege-uur 'n trein, of ?
19. Tandpyn hou nie op nie, tensy
20. Dit was die hele dag bewolk, tog
21. Die geslaagde kandidate wil graag uitvind of . . .
22. Jy moet jou les leer of
23. Die twee jongmense is getroud, alhoewel
24. Het die winkelier self die dame bedien of ?
25. Vertel ons of
26. Daardie ongelukkige kêrel sal bankrot raak, tensy
27. Die mense het gedans al
28. Handelaars moet maandeliks hul rekeninge uitstuur, of
29. Siviele beamptes mag nie aan die politiek deelneem nie, dog
30. Dit is baie koud, daarom
31. maar ook die onderwysers was ontevrede

Exercise 36.

Translate into Afrikaans:—

1. The reception will take place either at the town hall or at the mayor's residence.
2. Either the bookkeeper has made a mistake, or I have had a wrong idea of the state of affairs.
3. Heavy rains have fallen in the district recently, therefore the roads are in a bad state.
4. Not only is India a hot country, but it also has a high rainfall.
5. Did you buy the kettle, or was the shop closed when you got there?
6. I should like to know whether I ought to buy my books in the village or whether it will be cheaper to order them from Cape Town.
7. Have you any idea whether your father will be in town on Wednesday?

8. Perhaps I have already been here too long, yet I doubt whether I should be happy in a new town.
9. Do your duty although you find it difficult.
10. The player not only lost his temper, but (he) even insulted the referee.
11. South Africans are renowned not only as Rugby footballers but also as tennis players.
12. The result of the race was both unexpected and decisive.
13. The members of the new society did not like the new rules, yet they agreed to accept them.
14. It is really a shame to encourage such practices.

§18. Na may be used as a C-Connective meaning *after* (in time). As a preposition, it means *to* (motion towards).

e.g. Die seun sal na die Universiteit gaan, na hy op die dorpskool gematrikuleer het.

The common mistake is to use the preposition **agter** (= behind, in order or position) which may not be used as a conjunction, instead of **na**.

e.g. Kom reguit huis-toe, **agter** (= **na**) die skool uit is.

§19. A general series of compounds (B-Connectives), is formed in Afrikaans on the pattern:—

<i>Preposition + this</i>	= hier + <i>preposition</i>
<i>Preposition + that</i>	= daar + <i>preposition</i>
e.g. After this (time)	= hierna
After that (time)	= daarna
Behind this	= hieragter
Behind that	= daaragter
To here (this place)	= hiernatoe
To there (that place)	= daarnatoe
With this	= hiermee
With that	= daarmee
On this	= hierop
On that	= daarop , etc.

Exercise 37.

Combine into complete sentences:—

e.g. Op die toonbank is daar 'n bussie. (in that)

Die mense werp geld vir die arme.

Op die toonbank is daar 'n bussie; daarin werp die mense geld vir die arme.

1. Die dominee sal die vergadering met gebed open. (after that) Die voorsitter sal 'n paar woorde sê.
2. Die inspekteur sou die sekondêre skool besoek het. (after) Hy het met die primêre skool klaar-gemaak.
3. Die werksmanne het 'n erf grond gelyk gemaak. (on this) 'n Kollosale winkel sal gebou word.
4. Die Duitsers het die *Lusitania* vernietig. (on account of that) Die Amerikaners het by die gealliëerde magte aangesluit.
5. Daar is 'n skerm om een van die beddens in die hospitaal. (behind that) Daar is 'n baie siek man.
6. Van een saak is daar nog nie melding gemaak nie. (about this) Daar sal later gespreek word.
7. Op die vandiesie het ons 'n mooi tafel gekoop. (for that) Ons het drie pond betaal.
8. Die telefoon het gelui. (after) Die mense het uitgegaan.
9. Koning Amanoella wou sy land hervorm. (through that) 'n Omwenteling is veroorsaak.
10. Die towenaar bring 'n groot trommel te voorskyn. (in that) Hy verberg 'n pragtige dame.

Exercise 38.

Translate into Afrikaans:—

1. Every boy scout wears a badge in his buttonhole; by that it is easy to recognise one.
2. A valuable property will be offered for sale on Wednesday; in addition to this, twenty chairs will be auctioned.

3. The farmer's wife is making soap; with that the maids will wash the clothes.
4. The owners of the local newspaper have bought a new printing press; with that they will be able to print a larger paper.
5. The uncivilised natives will be terrified after they have seen the aeroplane.

§20. The Relative Pronouns are all C-Connectives.

I.—Nominative Case.

Wat (= which, what, that, who) is the relative pronoun for personal as well as non-personal antecedents.

- e.g. Dit is die man wat (*not wie*) by ons loseer.
Dit is 'n diamant wat baie duur kos.

Wie may be used when it is the subject both of the principal and of the relative clause: i.e. when it means *he who*.

- e.g. Wie dit sê, vertel 'n leuen.

II. Other Cases.

(a) Personal Antecedents.

<i>Preposition + whom</i> = <i>preposition + wie</i>	
e.g. To whom	= aan wie
About whom	= omtrent wie
With whom	= met wie
Of whom (whose)	= van wie (wie se)

(b) Non-Personal Antecedents.

<i>Preposition + which</i> = <i>waar + preposition</i>	
e.g. After which	= waarna
For which	= waarvoor
Behind which	= waaragter
In which	= waarin

Exercise 39.

Translate into Afrikaans:—

1. I shall write to the man who has advertised for a second-hand motor car.
2. "He who steals my purse, steals trash, but he who filches me of my good name, filches me of that which enricheth him not and leaves me poor indeed."
3. A grand reception was given to Lindbergh who was the first man to fly across the Atlantic Ocean alone.
4. He who sacrifices his life for his friend, does the noblest deed which any man can possibly do.
5. Hollywood is a place where many bioscope films are made.
6. The magazine in which I am reading, is published monthly.
7. The town from which we come is famed for its beautiful flowers.
8. This is a photograph of the insect about which we have been reading.
9. Would it be difficult to obtain a copy of the law against which the speaker was objecting?
10. There are many luxuries which we could very easily do without.

Exercise 40.

In each of the following instances, form a complex sentence consisting of a principal clause and a subordinate clause:—

e.g. Die weduwee (haar man is 'n jaar gelede oorlede) is gister weer getroud.

Die weduwee wie se man 'n jaar gelede oorlede is, is gister weer getroud.

1. Jongmense (hulle munt meer nit in Rekenkunde as in Latyn) word dikwels klerke.
2. Die man (ek het van hom gepraat) het voor die hof gekom.

3. Die argitek (hy het die stadshuis ontwerp) was 'n Hollander.
4. Die troffel (die burgemeester het die hoeksteen daarmee gelê) is in die besit van sy dogter.
5. Die plek (ons gaan Desembermaand daarheen) is naby die see.
6. Die betrekking (Willem het daarvoor applikasie gemaak) is reeds gevul.
7. Die omgewing (die leër is daarheen gestuur) is baie gevaarlik.
8. Die pad (die dier het daarlangs gevlug) is moeilik om te volg.
9. Die omstandighede (die slegte toestand het daaronder ontwikkel) is onbekend.
10. Die hulp (daarsonder sou die onderneming misluk het) het gekom van 'n onverwagte bron.
11. Die doel (ek het in belang daarvan geywer) is nooit bereik nie.
12. Die firma (ons het aan hulle geskrywe) het ons goed behandel.
13. Dit is die prokureur (ek het my praktyk aan hom verkoop).
14. My vriend (ek het 'n brief van hom ontvang) is nou 'n ryk man.
15. Mense betoon selde dankbaarheid aan diegene (hulle is aan hulle dank verskuldig).
16. Die man (sy dogter het met 'n miljoenêr getrou) het 'n nuwe motor gekoop.

§21. Participles (Deelwoorde).

	Attributively used	Predicatively used
Present (Active)	'n sprekende, gelykenis a remarkable likeness	die gelykenis is sprekend the likeness is remarkable
Past (Passive)*	'n gebroke ketting (weak) a broken chain 'n gebroke eed (strong) a broken vow	die ketting is gebreek the chain has been broken die eed is gebroke the vow has been broken

*Passive when the Verbs are transitive.

The *participial phrase* is used in Afrikaans as in English.

e.g. **Bewende van ang**s, het die misdadiger sy skuld erken.

Quivering with fear, the wrongdoer admitted his guilt.

Gebroke van gees, sou die ongelukkige voortskiel.

Broken in spirit, the unfortunate man would struggle on.

In general, however, the Afrikaans idiom gives preference to the clause.

e.g. Arriving in the city somewhat late, the traveller engaged a suite of rooms at the best hotel.

Die reisiger het in die beste hotel 'n stel kamers bespreek; na hy enigsins laat in die stad aangekom het.

Die reisiger het enigsins laat in die stad aangekom en hy het 'n stel kamers in die beste hotel bespreek.

Exercise 41.

Translate into Afrikaans:—

1. I refused to give my support, knowing the details of the scheme.
2. My friend is buying a camera made in America.
3. The author died of consumption having suffered from that malady for many years.
4. The adventurers travelled through many parts of the world earning a living on the streets.
5. The boys camped out in a hut made of wood.
6. The Dutch became extremely wealthy carrying goods from one European port to another.
7. We spent a quarter of an hour in a cafe, having nothing better to do.

8. The candidate for this constituency will address a meeting in a neighbouring village this evening, returning to-morrow.
9. Many applications for the vacant post had been received, but Miss X., having had previous experience, was appointed.
10. Letters, sent from Pretoria on Wednesday, arrive here on Friday.
11. A house, built on sand, cannot last.
12. Many girls leaving school cannot find employment.

Exercise 42.

Expand the italicised words into subordinate clauses;—

e.g. Die besproke tyd, is agtuur.

Die tyd wat bespreek is, is agtuur.

1. *Goeie mense* is skaars.
2. Sy plan was altyd om eendag weer die huis van sy ouers te besoek.
3. Sy oorlede vrou was baie spaarsaam.
4. 'n Breër straat kon hulle nie gebou het nie.
5. *Ontelbare* skares het gedurende die wintervakansie in Durban gekuier.
6. *Ingevoerde* skoene is duur.
7. *Teleurgestelde* mense word soms bitter.
8. Die dokter skryf 'n *onleesbare* skrif.
9. *Tydgenote* van Oom Paul verseker ons dat hy baie skrande was.
10. *Langbegeerde* geleenthede stel ons soms teleur.

§22. When a clause commencing with a C-Connective precedes the principal clause, the first word of the verb in the principal clause precedes the subject.

e.g. Die kat het die hond gekrap, omdat die hond die kat gebýt het.

Omdat die hond die kat gebýt het, het die kat die hond gekrap.

See also §§ 2, 3.

When the meanings permit, B-Connectives may also begin sentences. In such instances the subject and first word of the verb are also inverted in the clause which follows, provided it is a principal clause.

e.g. Al kos die beste kwaliteit duurder, hou dit langer.
Al kos die beste kwaliteit duurder, as alles in
aanmerking geneem word, dan is dit die voor-
deligste.

§23. When an A-Connective is immediately followed:—

- (1) by a B-Connective, or
- (2) by any expression which is neither the subject nor an enlargement of the subject of the subsequent clause,

then the first word of the verb precedes the subject in the clause introduced by the A-Connective. See also §16, (2).

e.g. Dit was koud, daarom het die jongmense warm
aanggetrek en daarom het die oumense tuis
gebly.

Oupa Klaas het die vuur in die kaggel gepak,
en tot slaaptid het oupa voor die vuur gesit.
... en, tot hy gaan slaap het, het oupa
voor die vuur gesit.

§24. A B-Connective may appear as an adverb in the body of the clause to which it belongs, instead of at the beginning. In this case the normal order of words in that clause is undisturbed. (i.e. It follows the principle of the A-Connectives). See also §16, (3).

e.g. Jan is verkoue; hy bly dus tuis.

- §25. When an A-Connective is followed by a C-Connective, the verb in the clause thus introduced is delayed to the end of the clause.

e.g. Vader wil nie vir Piet geld gee nie, omdat hy gister stout was, en omdat hy hom op hierdie manier wil straf.

- §26. When a C-Connective is omitted at the beginning of a clause, the verb in that clause occupies the *normal position*. (i.e. the first word of the verb follows the subject.)

e.g. Jan was siek, daar hy te veel appels geëet het.
Jan was siek; hy het te veel appels geëet.

If, however, the clause is one implying a condition, the inverted order is used.

e.g. Vergeefs sou sy arbeid gewees het, as dit nie vir die ondersteuning van sy vriende was nie.
Vergeefs sou sy arbeid gewees hê, was dit nie vir die ondersteuning van sy vriende nie.

Exercise 43.

Complete the following sentences:—

1. As ons dit geweet het, ...
2. As die droogte 'n maand langer aanhou, ...
3. Al is dit 'n moeilike taak, ...
4. Na die vergadering sluit, ...
5. Wanneer dit die laaste dag van die skoolkwartaal is, ...
6. Alhoewel 'n mens vir 'n tydjie sonder kos kan lewe, ...
7. Omdat vrugte vanjaar so skaars word, ...
8. Tensy sâke verbeter, ...
9. Indien sake verbeter, ...
10. Waaraan die dokter gesterf het, ...
11. Alhoewel die seun klein is, ...

12. Net wat jy begeer, ...
13. Nadat die vee in die kraal geja-was, ...
14. Aangesien die bandiet hom so goed gedra, ...
15. Behalwe dat 'n som geld betaal word, ...
16. Mits die Departement inwillig, ...
17. Ofskoon dit teen my beterwete sal wees;
18. Wat met die koffie gemeng is
19. Terwyl die bybel gelees word, ...
20. Deurdat die luiaard sy plig versuim het, ...

Exercise 44.

Complete the following sentences:—

1. Dit sal 'n teleurstelling wees as ek nie kan kom nie, en tog
2. Mōre skryf ek Geskiedenis, en oormōre
3. Vandag is daardie dobbelaar ryk, maar gister
4. Gert is lui by die werk, maar by die ete
5. Die pers het 'n magtige invloed, want, aangesien byna die laaste mens vandag kan lees en skryf, ...
6. Mnr. R. het belowe om baie sake vir sy kiesers te skik, dog, toe hy eers in die parlement is, ...
7. Daardie dame loop altyd mank, want, as sy nuwe skoene moet kry, ...
8. Mej. M. sou met Mnr. N. in die huwelik getree het, maar voor die troudag
9. Die nuwe posmeester is jonk en ywerig, en met ondervinding
10. Die ou man het homself tekortgedoen om sy seun te help, en nogtans

Exercise 45.

Rewrite the following sentences with each connective in the body of the clause which it introduces:

e.g. Gert het drie weke laaste geskryf; waarskynlik is hy op vakansie.

Gert het drie weke laaste geskryf; hy is waarskynlik op vakansie.

1. Die wetsonwerp vind nie byval nie; ten eërste is dit te ingewikkeld; ten tweede is dit hoegenaamd nie doeltreffend nie.
2. Gedurende die kwartaal was Hendrik op tien afsonderlike dae afwesig; meesal was dit as gevolg van siekte.
3. Sê dit liewers nie; dalk sal die mense aanstoot neem.
4. Die bestuurder het geld verkwis; gevolglik sal daar 'n tekort wees.
5. Die koor sal nou sing; daarna sal die kollekte opgeneem word.
6. Die reëns was ontydig; nogtans is daar nie veel skade verrig nie.
7. Die Eeufees van die Universiteit vind vanjaar plaas; dus sal daar baie oudstudee in die stad wees.
8. Niemand het 'n toespraak gehou nie; egter sou soiets nie baie populêr gewees het nie.

Exercise 46.

Complete the following sentences:—

1. Dit word beweer dat elke burger die wet moet ken, en dat
2. Die speurder wou uitvind wie die moord gepleeg het, en waar
3. Die bywoner is in die pad gestêek omdat hy sy pligte versuim het, en omdat
4. Die arbeiders vra nie waarom hulle so min betaal word nie, maar waarom
5. Op my rakke is daar boeke wat die moeite werd is om te lees, en wat
6. Daar moet nie geraas word nie, want as, dan moet daar stilte wees.
7. Willem se vooruitgang is merkwaardig aangesien sy ouers behoeftig is, en aangesien
8. Koop die goedere mits jy dit nodig het, en mits
9. Ons verstaan dat 'n vragskip gedurende die onweer op die rotse gespoel is, en dat
10. Laat ons weet waar jy in Londen tuis is, en hoe

Exercise 47.

Rewrite your answers to Ex. 43, omitting the connective where possible.

e.g. As ek dit geweet het, sou ek eerder gekom het.
Ek sou eerder gekom het, het ek dit geweet.

§27. Negation (Ontkenning).

As a rule, although not always, two words are employed to express a single negative in Afrikaans.

Positive		Negative	
English	Afrikaans	English	Afrikaans
—	—	not	nie nie
always	altyd	never	nooit nie
ever	immer	never	nimmer nie
ever	(al)ooit	never	(nog) nooit nie
already	al, reeds	not yet	nog nie
still, yet	nog	no longer	nie meer nie
every	elke	no	geen nie
some	'n bietjie	no	geen nie
something	iets	nothing	niks nie
somewhere	êrens (iewers)	nowhere	nêrens nie

e.g. Hy rook **nie**.

Hier word **nie** gerook **nie**!

Jou ouers sal **nie** ontevrede wees **nie**, tensy jy die eksamen druip.

Ek sal **nooit** vergeet wat hy vir my gedoen het **nie**.

Exercise 48.

Write the following sentences in the negative form:—

1. Die seun jok.
2. Die portret vlei hom.
3. Hy gaap altyd.
4. Die man met wie ek gepraat het is 'n Duitser.
5. Die man wat so lank siek was, het gesterf.

6. Die groot seun in ons klas skeer al.
7. Vriende vergeet mos.
8. Jou vriende sal jou mos vergeet het.
9. Jou vriende sal aan jou dink.
10. Jou vriende sal altyd aan jou dink.
11. Die prinsipaal het die leerling aangeraai om verder te studeer.
12. Teken jy nog in vir „Die Huisgenoot” ?
13. Maak toe die venster!
14. Sluit die deur toe!
15. Al die sitplekke sal bespreek word.
16. Het julle al geëet?
17. Dit sal seker in die Karo reent want die wind waai in die Boland.
18. Hierdie koek word sonder eiers gemaak.
19. Die ketel sal lek want daar is 'n lekplekkie.
20. Daar is baie mense wat aan spoke glo.
21. Vertel my wat jy in die prent gesien het, want ek wil môre self gaan kyk.
22. Ek weet wat jy in die prent gesien het want ek het gister gaan kyk.
23. Die seuns sal die beker wen as hulle altyd goed speel.
24. Vanwaar ons gesit het, kon ons alles sien.
25. Sulke mense is altyd gewillig om te help as hulle beloon word.
26. Ons sal kom, siende dat ons uitgenooi is.
27. Baie jare gelede het hier 'n ongeluk plaasgevind.
28. Hulle het ons al eenkeer besoek sedert ons terug is.
29. Daar is baie tyd voor die end van die jaar.
30. My broer het my iets daarvan vertel.

§28. **Direct and Indirect Speech** (Direkte en Indirekte Rede).

e.g. **Direct Speech:** Jan het gevra: „Wat sal ons môre doen?”

Indirect Speech: Jan het gevra wat hulle die volgende dag sou doen.

The following remarks should be helpful to the student when converting from direct to indirect speech:—

I.—Sentences or passages are usually introduced by a suitable verb, which may or may not need to be in the past tense.

e.g. Sê, vertel, te kenne gee, voorspel, aanraai, antwoord, herinner, etc. (for statements); vra, ver soek, wil weet, etc. (for questions); beveel, gebied, verbied, vermaan, waarsku, etc. (for commands); -verbaas, verwonder, roep (verbaas) uit, etc. (for exclamations).

II.—Pronouns, adjectives and adverbs must sometimes be changed:—

e.g. Ek, jy, u = hy; ons, julle, u = hulle; my, jou = sy; myne, jou(n)e = syne; hier = daar; hiermee = daarmee; hierdie = daardie; nou = toe; gister = die vorige dag; eergister = twee dae gelede; môre = die volgende dag; oormôre = oor twee dae, twee dae daarna.

III.—Sometimes, although not always, verbs in the present or future tenses are changed to the *corresponding* past tense.

Exercise 49.

Change the following into indirect speech:—

1. Jannie: „Sussie, ons moet vandag baie stout wees sodat ons vir Ma môre op Ma se verjaarsdag kan belowe ons sal soet wees.”

2. Pasjent: „Ja, Dokter, ek het lank so gesukkel, en die apteker sê”

Dokter: „Die apteker? Jy behoort te weet dat aptekers altyd slegte raad gee. En wat het hy vir jou gesê?”

Pasjent: „Ek moet na u kom.”

3. Afslaer: „Dit, dames en here, was die skedel van Oliver Cromwell!”
 Een van die teenwoordiges: „Dit kan nie waar wees nie! Oliver Cromwell het 'n groot kop gehad en hierdie een is klein!”
 Afslaer: „Dit, dames en here, was die skedel van Oliver Cromwell toe hy nog 'n jongkêrel was!”
4. Matroos aan onkundige reisiger: „Kyk nou mooi deur hierdie verrekyker en jy sal die ewenaar sien.”
 Reisiger: „Ek kan niks sien nie.”
 Matroos trek 'n haar uit sy hoof, hou dit voor die verrekyker en sê: „Kyk nog 'n keer!”
 Reisiger: „A! Nou sien ek dit, en daar loop 'n kameel daaroor!”
5. Moeder: „Jannie, moenie die kat se stert trek nie!”
 Jannie: „Nee, Moder, dis nie ek wat trek nie; dit is die kat.”
6. Boer aan perdehandelaar: „Nee, ek het niks teen jou nie; ek hoop net jy ry die perd wat jy aan my wil verkoop het as 'n klomp hongerige wolwe jou ja.”
7. Onderwyser: „Jannie, was is 'n mansvreter?”
 Jannie: „Ek weet nie, Meester.”
 Onderwyser: „Sê, b.v., jy eet jou Pa en Ma op, wat sal jy dan wees?”
 Jannie: „'n Weeskind, Meester.”
8. Inspekteur: „Jannie, sê nou jou pa leen £10 aan 'n man, en die man betaal elke maand £1 terug: hoe veel skuld hy nog ná ses maande?”
 Jannie: „£10, Meneer.”
 Inspekteur: „Dit lyk vir my of jy maar bra min van rekenkunde af weet.”
 Jannie: „Dit lyk vir my of Meneer maar bra min van my pa af weet.”

9. Vader: „Niks gaan verlore deur beleefdheid nie, my seun.”
 Seun: „Dit weet ek nog nie, Pa. Gisteraand het ek 'n uitstekende sitplek in die trem deur beleefdheid kwytgeraak.”
10. Magistraat aan getuie: „Ek is verwonderd dat u die moed gehad het om die inbreker so aan te val soos u gedoen het.”
 Vrou: „Ek het gedink dat dit my man was.”
11. „Moenie van hom geld leen nie. Hy is so 'n inhaler. In die winter eis hy vyftig persent, en in die somer sestig.”
 „Waarom meer in die somer?”
 „Omdat die dae langer is.”
12. Baas: „Jonas, gaan kyk of die horlosie nog loop.”
 Jonas: „Nee, Baas, hy loop nie: hy waai net sy stert.”
13. Ou dame wat 'n klompie lekkers aan 'n seuntjie gegee het: „En nou, seuntjie, wat sê jy?”
 Seuntjie: „Het Tante nog?”
14. Advertensie: „Aankomende Dinsdagaand sal Dr. —, 'n regsgeleerde, 'n lesing oor drank lewer. Die lesing sal die moeite werd wees om na te luister, daar die geleerde altyd vol van sy onderwerp is.”
15. „Het jy ooit daardie fabel gehoor van die seun wat altyd wolf, wolf geroep het?” vra hy vir sy maat wat langs hom in die besigheid werk.
 „Ja, ek dink ek het hom al gehoor. Was dit nie omtrent 'n oudjie wat met die mense gekorswel en „Wolf!, Wolf!” uitgeroep het nie? Toe hardloop hulle algar uit om die wolf te gaan doodmaak. Toe daar eendag regtig 'n wolf kom, het hy weer die alarm gegee, maar dié keer het niemand hom geglo nie en die wolf het hom doodgemaak.”

„Dis reg, dis die storiëtjie; en wil jy glo dis nou die geval met my?”

„Hoe dan so?”

„Jy sien elke keer as daar 'n voetbalwedstryd is, vertel ek die Baas die ou storie, en laaste keer het ek vrygekry vir die bekerwedstryd. Toe het hy my gesê dat, as my oma nog 'n keer begrawe word, ek nie weer hoef te kom werk nie. Nou word my oma môre regtig begrawe!”

(N.B.—Hierdie voorbeelde is byna almal *Korsies* uit „Die Huisgenoot.”)

Exercise 50.

Give the reasons for inversion in each of the following sentences:—

e.g. Gister het dit gereent. *Reason*: Inversion takes place here because the simple sentence begins with the adverb „gister.”

1. Omdat hy te veel geëet het, het hy siek geword.
2. Hy het die dokter betaal, en daarna het hy sy medisyne weggegoi.
3. Kon dit maar so gebeur!
4. Hoeveel het jy vir daardie perd betaal?
5. Werk, kan hy soos 'n esel!
6. Die wysheid van Salomo, en die geduld van Job, besit hy.
7. Hy het sy erfgeld verkwis; daarom is hy vandag arm.
8. Dié geldelike verantwoordelikheid het die penningmeester gedurende sy afwesigheid op my geskuiwe.
9. Gedurende die algemene verkiesing sal alle berigte in die koërante deur die verslaggewers onderteken moet word.

N.B.—The student is advised to consult the paragraph on inversion in Appendix I, when answering the above question.

Exercise 51.

Write down the verb(s) in each of the following sentences and state in Afrikaans,

(a) the tense and the voice, (see Appendix II).

(b) the kind of verb (see §8):—

1. Die koerant word in die strate verkoop.
2. Ek het verlang om jou te sien.
3. Ons sou die saak ondersteun het.
4. Die vis was in die oop see gevang.
5. Ons was verkeerd.
6. Die vis is in die oop see gevang.
7. Ons is verkeerd.
8. Die tye is verander.
9. Dit spyt my om jou in hierdie toestand te sien.
10. Die seun gedra hom soos 'n man.
11. Rus in vrede.
12. Ons dog jy was in die Kaap.

Algemene Oefeninge vir Hersiening.

Oefening 52.

Skryf die volgende sinne oor en begin elke keer met die skuinsgedrukte woord:—

1. Hy moes *gister* op skool bly.
2. Die mielieboere het *verlede jaar* 'n misoes gehad.
3. Dit sal vannag *miskien* nog kapok.
4. Ons het *gister* eers hier aangekom.
5. 'n Arme sukkelaar van 'n boer woon *op* dié een-same plaas.
6. Dis nie mooi *om* soiets te doen nie.
7. Ek was in die huis, *toe* hy buite was.
8. Hy beweeg hom maar stadig *oor* die klippe.
9. Hy het die perd gekoop *nadat* hy hom gery het.
10. Ek voel treurig *omdat* my pa siek is.
11. As hy môre *kom* dan gaan ek met hom saam.
12. Ek het *verlede jaar* 'n mooi oes ingesamel.

Oefening 53.

Skryf die volgende sinne oor in die verlede tyd:—

1. Ek weet nie waarom die kind wegloop nie.
2. Hy onthou alles wat jy vergeet.
3. Die man laai so 'n swaar vraag dat die wa omval.
4. Ek antwoord hom nie.
5. Hy nooi my uit om te jag.
6. Die prins glimlag vriendelik.
7. Die jagters agtervolg die bok.
8. Hy wens my nie geluk nie.
9. Ek sien al die tyd waar hy is.
10. Ek glo hom, maar ek ken hom nie.
11. Ons gaan aldag skool-toe en kom nooit laat nie.
12. Weet jy hoe laat dit is? Nee, ek weet nie, maar ek kan raai.
13. Ek ontvang geld.
14. Hy gaan speel.
15. Die dief moet gestraf word.
16. Hy het 'n perd.
17. Ek kan sing.
18. Hy gaan langzaam.
19. Hy gaan vroeg slaap.
20. Die kind word gestraf.
21. Die onderwyser spel die woord vir ons voor.
22. Hy voorspel dat dit sal réént.
23. Hy laai die goed op die stasie oor.
24. Hulle oorlaai hom met werk.
25. Die getuies weerspreek mekaar.
26. Die son kom in die ooste op.
27. Ek ken hom nie.
28. Hy ontken dat jy hom onderhou.
29. Ek is gewillig, maar hy wil nie, daarom moet die regter die saak beslis.

(Skryf die volgende sinne ook in die onvoltooid toekomstige tyd:—)

30. Hy druk sy kop onder dié water.
31. Ek onthou die boodskap.

32. Die vyand beleër die stad.
33. Die vyand val die stad aan.
34. Die vader onderhou sy famielie.

Oefening 54.

Skryf die volgende sinne oor in die lydende vorm:—

1. Hy verlei vir jou.
2. Pas op! hy sal vir jou verlei.
3. Hy moet jou nie verlei nie.
4. Sy maats het hom verlei.
5. Nee, sy maats het hom nie verlei nie.
6. Ons ouers vertrou hulle nie.
7. Hulle sê, dat 'n perd jou geskop het.
8. Sy ryk oom het twee plase aan hom gegee.
9. Ons span sou die wedstryd gewen het, as dit nie gereën het nie.
10. Hy skiet 'n haas vir my.
11. Petrus het gister 'n slang doodgemaak.
12. Ons skool sal die prys wen.
13. Hulle sê dat hy 'n fout begaan het.
14. Die magistraat het die beskuldigde veroordeel.
15. Hulle sou die werk gedoen het.

Oefening 55.

Hieronder volg 'n aantal sinne waarin saamgestelde werkwoorde gebruik word. Bestudeer hierdie sinne en beantwoord die vrae daaronder:—

- I. Hoofsin, Teenwoordige Tyd.
 - (a) Die son gaan om sesuur onder.
 - (b) Die seun ondergaan 'n operasie.
- II. Hoofsin, Verlede Tyd.
 - (a) Die son het om sesuur ondergegaan.
 - (b) Die seun het 'n operasie ondergaan.
- III. Hoofsin, Toekomende Tyd.
 - (a) Die son sal om sesuur ondergaan.
 - (b) Die seun sal 'n operasie ondergaan.

IV. Bysin Teenwoordige Tyd.

- (a) As die son om sesuur ondergaan, word dit gou koud.
 (b) As die seun 'n operasie ondergaan, sal hy gou gesond word.

Vrae:—

- (a) Noem die twee dele van hierdie saamgestelde werkwoord.
 (b) Op watter deel van die werkwoord val die aksent in al die (a)-sinne?
 (c) Op watter deel van die werkwoord val die aksent in al die (b)-sinne?
 (d) Watter verskil in die gebruik van die werkwoord merk jy op in:—
 (1) Die Hoofsinne, Teenwoordige Tyd;
 (2) Die Hoofsinne, Verlede Tyd;
 (3) Die Hoofsinne, Toekomende Tyd;
 (4) Die Bysinne, Teenwoordige Tyd?
 (e) Watter verskil merk jy op in die werkwoord soos dit gebruik word in I(a), en IV(a)?
 (f) Skryf die bysinne [IV(a) en IV(b)] oor in die Verlede Tyd.

Oefening 56.

Die volgende werkwoordpare verskil in betekenis, al na die aksent op die eerste of laaste deel val. Gebruik hulle in kort sinne om dit aan te toon:—

ondergaan — *ondergaan*; *oordryf* — *oordryf*;
deursien — *deursien*; *voorkom* — *voorkom*;
oorlaai — *oorlaai*; *oorweeg* — *oorweeg*.

Oefening 57.

Vul in die onderstaande sinne die ontbrekende werkwoord aan (met die nodige voorvoegsel):—

Staan. — Hy praat so onduidelik dat ek niks nie. Ek het vanmôre vroeg Hy moes baie pyn Alle goeie dinge uit drie. Hy het my versoek Ek kan 'n verwaande mens nie nie. As 'n volk teen sy regering dan daar rebellie. Ek kan daarvoor dat hy vir daardie doel geen penunie sal nie. Met hierdie paar voorbeelde sal ek

Ken. — Ek die ontvangs van jou brief. Ons het mekaar vroeër goed maar hy het so oud geword dat ek hom glad nie het nie. Voor die krygsraad het die spioen alles, hoewel die vyand hom gevang het terwyl hy besig was om hulle posiesie te

Hou/Gaan. — Ek sy naam nie meer nie, dit is my totaal Net een matroos het sy lewe, al die ander het saam met die skip As jy op die manier, sal jy dit nooit kan nie. Jy kan nou maar gerus, jy het nou ver genoeg

Oefening 58.

Skryf die woord wat tussen hakies staan in die sin op die oopgelate plek en verander die woordskikking waar nodig:

Voorbeeld: (leer) Hy — doen sy werk goed.

Antwoord: Hy leer om sy werk goed te doen.

1. (kan) Die man — sien nie meer goed nie.
2. (mag) Die pasiënt — staan vandag al op.
3. (lê) Die hond — slaap die hele dag.
4. (begint) Die vader — loop al oor die klippe.
5. (gaan) Voordat ek — slaap, lees ek eers die Bybel.

Oefening 59.

Skryf neer die regte woord van die twee wat tussen hakies staan in elk van die volgende sinne:—

1. Hy het deur sy eksamen gekom (al, alhoewel) hy nie baie hard geleer het nie.
2. Hy kan nie saamgaan nie (omdat, want) hy is nog te jonk.
3. (As, Omdat) hy nie wou luister nie, het hy 'n pak gekry.
4. Ek sal jou kom besoek (as, toe) ek weer in die stad is.
5. Ek het eers 'n vriend besoek en (dan, toe) gaan swem.
6. Die boek (waarvoor, vir wat) ek betaal het, is op soek.
7. Ek glo niks (van wat, waarvan) jy praat nie.
8. Hy het hard gewerk (dog, tog) het hy gedruip.

Oefening 60.

Skryf die volgende sinne oor, en vul 'n passende verbindingswoord in:—

1. Ek rus, — ek nie meer kan werk nie.
2. Ek vertel — die man my geleer het.
3. Ek het hom dadelik geroep, — ek daar aankom.
4. Ek is baie besig, — kan ek nie nou kom nie.
5. Ek doen my werk goed, — ek net tyd kry.
6. Ek sal hier bly, — jy weer kom.
7. Ek hoop nog — hy sal kom.
8. Ek is arm, — ek is gelukkig.
9. Ek is kwaad, — jy het my vals beskuldig.
10. Ek glo dit nie, — ek sal darem gaan.
11. Hy is die man — ons gepraat het.
12. Daar is die rots — ons gestaan het.
13. Die twee vriende het — lank nie gesien nie (each other).
14. Die seun — daar loop, is my broer.
15. Die boer — (whose) skape almal dood is, was 'n ryk man.

Oefening 61.

Hier het u 'n lys van twintig woorde wat uit die onderstaande stukkie weggelaat is. Skryf die woorde weer oor, maar met die regte nommer by elke woord om aan te toon waar hulle moet ingevul word.

af	maklik	op
as	mense	ongemerkt
awontuurlike	nag	sonder
dog	nie	tree
gewaar	om	verder
helder	omsingel	wakker
kaal	onbevreesd	

Die plan (1) die kamp van die mense te (2) kom dus by al die leëus (3). In hulle (4) lewensloop het die twee ou mannetjies al dikwels (5) dat die mens hulle in die (6) nie so (7) kan seermaak (8) en soms heel na aan hulle verbyloop, (9) om hulle te (10). Hulle nader dus (11) tot by 'n miershoop, minder (12) 'n honderd (13) van die vuur (14), (15) in die (16) maanlig durf hulle nie (17) nie; die veld is (18) en die (19) nog (20).

Oefening 62.

Verbind die volgende sinne deur middel van die verbindingswoorde wat tussen hakies aangegee word:—

1. Die grond is nat. (omdat) Dit reën. (daarom) Die kinders kan nie buite speel nie.
2. Die kinders is siek. (omdat) Hulle het groen appels geëet. (dus) Vandag is hulle nie in die skool nie.
3. (Tensy) Jy leer nie hard nie. Jy kry nie jou werk vroeg klaar nie.
4. Hy leef in weelde. (al) Hy is arm.
5. Hy leef in weelde. (alhoewel) Hy is arm.
6. Hy leef in weelde. (want) Hy is ryk.
7. Hy leef in weelde. (omdat) Hy is ryk.
8. Hy werk hard vandag. (sodat) Hy kan môre rus.

9. Ek sal jou betaal. (ofskoön) Ek skuld jou nie die geld nie.
10. Hy vertel my nie. (dat) Hy is bang.
11. Daar is nie petrol in die dorp nie. (dus) Ons kan nie ry nie.
12. Die kind kan nie saamgaan nie. (omdat) Jy loop te vinnig.
13. Die kind kan nie saamgaan nie. (want) Jy loop te vinnig.
14. Die voëltjies sing elke aand. (terwyl) Die son gaan in die weste onder.
15. Ek wou dit nie koop nie. (al) Ek het die geld gehad.
16. Ek wou dit nie koop nie. (alhoewel) Ek het die geld gehad.
17. Jy sal soiets nie doen nie. (want) Jy is my vriend.
18. Die kinders het straf gekry. (omdat) Hulle het leuens vertel.
19. Ek hét ingekom. (sodra) Ek het jou hoor sing.
20. Ek leer Afrikaans. (vandat) Ek woon in die dorp.
21. Ek weet nie. (of) Jy wil dit hê.
22. Ek sal die boek vir jou gee. (mits) Jy belowe om saam te gaan.
23. Ek kan jou nie vertrou nie. (aangesien) Jy het my al tweemaal bedrieg.
24. Hy praat nooit baie nie. (maar) Hy doen baie.
25. Dit is vandag baie koud. (derhalwe) Ek gaan nie uit nie.
26. Die man het aangehou. (ofskoon) Sy kragte was al uitgeput.
27. (Alhoewel) Hy het vroeg gekom. Hul het tog nie vir hom gewag nie.
28. (Aangesien) Die man was baie oud. Hy kon nie meer ver loop nie.
29. Die leër was baie sterk. (gevolgelik) Hul het nie die vyand gevrees nie.
30. (Ingeval dat) Hy daag nie op nie. Ons sal vir jou hulp stuur.
31. (Mits) Jy doen jou plig. Jy sal slaag.

32. Die bevel is betyds gegee. (maar) Die soldate het dit nie kon uitvoer nie.
33. (Wanneer) Die son kom op. 'Al die gousblomme maak hul hartjies oop.
34. (Toe) Hy hoor die geraas. Hy weet wat dit beteken.
35. (Al) Dit reën baie hard. Ons gaan uit.
36. (Omdat) Hulle vind die werk moeilik. Hulle help mekaar.
37. Hy sal die perd nie koop nie. (want) Hy kan dit nie betaal nie.
38. Die trein kom eers om vyfuur aan. (daarom) Hy het besluit om nie te gaan nie.
39. Hulle sê. (dat) Ons wil julle graag sien voor ons vertrek.
40. Hulle het beweer. (dat) Dit is ons aangenaamste dag hier gewees.

Oefening 63.

Jannie was maar sewe jaar oud. Hy was al in Standaard I. Aan die end van die tweede kwartaal het hy eerste in sy klas gestaan. Hy het ver bo die ander kinders uitgeblink. Sy onderwyser het hom dadelik na Standaard II oorgeplaas.

Die knapheid van Jannie word hier in vyf aparte sinne beskrywe. Deur gebruik te maak van die volgende verbindingswoorde, *hoewel, en, nie alleen nie maar ook, só dat*, kan die vyf kort sinnetjies vervang word deur 'n enkele saamgestelde sin. Probeer dit en skryf die saamgestelde sin neer. Begin die sin met *hoewel*.

Oefening 64.

Skryf neer die vrae waarop die volgende sinne die antwoorde is:—

1. Met hierdie dun stokkie het ek hom 'n goeie pak gegee.

2. Dis nou net half-twaalf, volgens my horlosie.
3. Ek verwag hom hier aanstaande week.
4. Hy is afwesig omdat hy siek is.
5. Jan, „Ek kies hierdie een.”

(die vetgedrukte woorde in die sinne wys aan watter woord in die sin die hoofaksent dra) :—

6. **Gister** het Jan my hond met dié stok geslaan.
7. Gister het **Jan** my hond met die stok geslaan.
8. Gister het Jan **my** hond met die stok geslaan.
9. Gister het Jan my **hond** met die stok geslaan.
10. Gister het Jan my hond met **die** stok geslaan.
11. Gister het Jan my hond met die **stok** geslaan.

Oefening 65.

Verbind die twee sinnetjies van elk van die volgende om een samegestelde sin te maak. Gebruik as verbindingswoord geskikte betreklike voornaamwoorde van die vetgedrukte woorde:—

B.v. Ek sien die **man**. Hy het my hond geslaan.
 Ek sien die man wat my hond geslaan het.

1. Hy vat die **stok**. Ek het die kat met die stok geslaan.
2. Daar loop die stout **seun**. Ons mag 'nie met hom speel nie.
3. Hy gee my die **boek**. Ek het hom vir dié boek betaal.
4. Dit is die **kind**. Oom Piet het vir hom 'n boek persent gegee.
5. Ek hou van die **kind**. Daar loop die kind se vader.

Oefening 66.

Voltooi die volgende sinne:—

1. As ek dit geweet het, dan
2. As ek by jou kom, dan

3. Hy is ryk en daarom
4. Hy is ryk en darem
5. Hy is arm, daarom
6. Hy is arm, omdat
7. Ek glo dit, of
8. Ek weet nie of
9. Ek sal die werk nie doen nie, al
10. Ek sal die werk nie doen nie, tensy
11. Hy is so oud dat
12. Hy is nie te oud om
13. Hy is oud en tog
14. Hoe ouer hy word hoe
15. Hy het berig ontvang, dat
16. Hy het ons so hard laat werk, dat
17. Hy sal môre tuiskom, tensy
18. Hy is ver geleerd ofskoon
19. Hy het sý bes gedoen, tog
20., want hy is nie 'n man van sy woord nie.
21. Ek moet my werk klaar maak, al
22., maar ook die jagter het verongeluk.
23. Die dief het ontsnap voordat
24. Ek sal jou laat gaan aangesien
25. Jou vader sal jou nie straf nie tensy
26. Niemand mag lag nie terwyl
27., as jy nie gou kom nie.
28. Die vyand het die stad aangeval, maar
29. Geen hulp kan gestuur word nie, omdat
30. Die seun was bly, toe
31. Hy kan my nie help nie, want

Oefening 67.

A.—Gebruik minstens ses woorde om elk van die volgende sinne klaar te maak:—

- (a) Ek skrywe die brief as
- (b) Piet het my besoek toe
- (c) Ma het eers mark-toe gegaan en toe
- (d) Jy was siek gewees dus
- (e) Hy sê dat

B.—Gebruik nou die volle sin wat jy gegee het op die boonste deel van die vraag om die volgende te doen:—

- (i) Skryf sin (a) oor in die verlede tyd.
- (ii) Skryf sin (b) oor in die teenwoordige tyd.
- (iii) Skryf sin (c) oor in die toekomstige tyd.
- (iv) Skryf sin (d) oor en gebruik „maar” in plaas van „dus.”
- (v) Skryf sin (e) oor sonder die woord „dat.”

Oefening 68.

Verbind in elk van die volgende gevalle, die enkelvoudige sinne tot samegestelde sinne:—

1. Hy vra my vyf pond om te leer. Hy wil die dokter betaal. Sy vrou was siek. Die dokter het na haar kom kyk.
2. Al die mense in die huis slaap. Die dief merk dit. Hy het 'n vals sleutel by hom. Hy sluit die voordeur oop. Hy wil in die eetkamer gaan. Die waghond jaag hom op die loop. Hy slaag nie in sy doel nie.
3. Orpheus was die koning van alle musikante. Hy gryp die lier. Hy stryk sy bekwame hand oor die snare heen. Hy ontlok die skoonste musiek daaruit. Sy musiek styg soos 'n basuin deur die stil aandlug. Rotse en see weergalm van die klanke.
4. Piet Retief is verraderlik vermoor. Hy was destyds leier van die Trekkers in Natal. Hy het vir die tweede maal Dingaan se hoofstad besoek. Hy het daarheen gegaan om oor grond te onderhandel. Die koopbrief was reeds in sy sak. Hy het te veel vertrouwe gestel in die Barbare. Kort daarop is verskeie laers deur die Soeloes aangeval en uitgemoor. Hulle het orals verspreid gestaan. Niemand het enige kwaad vermoed nie. Die trekkers het hulle wanhopig verdedig.

Oefening 69.

Maak van elkeen van die volgende enkelvoudige sinne 'n samegestelde sin, sonder om egter die betekenis te verander:—

1. Hy het ons 'n baie mooi storie vertel.
2. Ten spyte van al sy rykdom, is hy nooit tevrede nie.
3. Weëns siekte kon ek my belofte om teenwoordig te wees, nie hou nie.
4. Eers na 'n grondige ondersoek mag jy 'n oordeel oor sy handelwyse vel.
5. Ek sal die dag van my vertrek nie maklik vergeet nie.
6. Sonder 'n plaasvervanger kan u nie verlof kry nie.
7. Ek sal bly wees om daarvan ontslae te raak.
8. Hulle was bly om die son te sien ondergaan.

Oefening 70.

Maak samegestelde sinne om te wys dat u weet hoe om die volgende verbindingswoorde te gebruik en wat hulle beteken:—

Tog, daar, omdat, want, mits, hoewel, aangesien, namate, waardeur, wie s'n, wat, toe, dan, wanneer, wie se, al, alhoewel, deurdat, indien, omdat, onderwyl, terwyl.

Oefening 71.

Skryf die volgende sinne in die negatiewe (ontken-nende) vorm:—

1. Ek sing.
2. Ek sing goed.
3. Hy vang die perd.
4. Loop gou.
5. Jan kom miskien.
6. Jan kom miskien môre.
7. Het jy al ooit hiervan gehoor?

8. Êrens sal ons rus en vrede vind.
9. Hy het al geslaap.
10. Hy is byna altyd laat.
11. Spring in die water.
12. Hy het my iets hiervan vertel.
13. Ons loop in die tuin.
14. Ek is die man wat jy soek.
15. Ek sal dit doen as jy vir my help.
16. Hy vra wat ons weet.
17. Ek glo jou omdat ek jou ken.

(In die volgende sinne moet die gekursiveerde woorde *nie* ontken word nie.)

18. Ek glo dat dit waar is wat hy sê.
19. Waarom het jy aan my gesê dat jy kon gaan?
20. Het jy gehoor *dat ek gesê het* dat jy dit moet doen?
21. *Wie beweer* dat dit moeilik is om 'n publieke eksamen af te lê, het hom seker al dikwels daarvoor aangemeld.
22. Ek moet wel aannêem dat hy skuldig is, maar tog glo ek werklik dat hy onskuldig is, al het ek die bewyse van sy skuld.

Oefening 72.

Skryf die volgende stukkje oor, met al die hoofsinne in die ontkennde vorm:—

Hoekom vra jy of hy sal kom? Hy het gister beloof dat hy dit sal doen. Roep hom hiernatoe en maak die saak met mekaar uit. Miskien blyk hy nog gewillig om jou te help, al kom dit my vreemd voor, ek kan goed glo dat 'n man wat oor soveel werkkrag beskik dat hy in sy kantoor die werk van twee man verrig en dan nog elke dag tyd oor het vir sport en daarby lewendig belangstel in die aangeleenthede van ons land, teenoor hierdie soort saak onverskillig sal staan.

Oefening 75.

Jan was 'n ongetroude boer wat vir Klaas, een van sy werkvolk, dorp-toe gestuur het om 'n sambok te gaan koop. Toe Klaas terugkom vra hy vir hom waar hy so lank gedraai het. Klaas antwoord dat hy in al die groot winkels eers gesoek het voor hy die sambok in 'n koeliewinkeltjie gekry het. Jan sê toe dat hy hom nie glo nie, vra hoekom hy na wyn ruik en voeg daarby dat hy lus het om hom 'n afgedankste pak met die sambok te gee. Toe sê Klaas dat toe hy die dorp uitkom, die klein nôi hom geroep het en 'n briefie gegee het wat hy in sy baas se eie hande moet gee. En toe het sy vir hom 'n sôpie gegee.

Skryf nou die letterlike woorde van die gesprek neer in die vorm van 'n tweespraak (dialoog) tussen Jan en Klaas en begin so:—

Jan: Klaas waar het jy so lank gedraai?

Klaas: Baas, ek

Oefening 76.

Skryf die volgende sinne oor, maar begin elke keer met die woorde tussen hakies wat daaragter staan:—

Voorbeeld: Hy sal môre kom. (Ek weet)

Antwoord: Ek weet dat hy môre sal kom.

1. Ek het in my eksamen geslaag. (Hy vertel my . . .)
2. Hy is nie skuldig aan moord nie. (Ek glo nie . . .)
3. Loop haal jou boeke. (Hy gebied my)
4. Hy sal sy werk goed doen. (Ek het verwag)
5. Moenie julle werk slordig doen nie. (Hy het gebied dat)
6. „Het jy dit self gemaak?” (Hy vra of)
7. „Is die huis al klaar?” (Hy vra of)
8. „Sal hy in die eksamen slaag?” (Hy vra of)
9. „Gebeur daar soms ongelukke?” (Hy vra of)
10. „Waarom is julle dan so kwaai?” vra Lettie. (Hy het vertel)

11. „Ek wil dit nou weet,” sê sy. (Hy het vertel . . .)
12. „Toe die rook wegtrek, het ek nader gestap.” (Hy het vertel)
13. Die meisie slaap. (Jan sê dat)
14. Van die man weet Piet niks. (Jan sê dat)
15. Dis Piet se pen wat daar lê. (Jan sê dat)
16. Piet moenie langer wag nie. (Jan sê dat)
17. Hierdie blomme het my vader geplant. (Jan sê dat)
18. Die vrugte wat daar lê, het Piet gepluk (Jan sê dat)

Oefening 77.

Hier het u die verklaring wat 'n getuie voor die magistraat afgelê het:—

„Ek en my maat het die Woensdagaand huistoe geloop; dit was omtrent tien-uur; net toe ons uit die Hoofstraat uitdraai op die hoek van die poskantoor, hoor ons iemand skree; ons hardloop soontoe so vinnig as ons kan om te kyk wat die oorsaak van die geskree was; omtrent honderd jaarts van die poskantoor af kon ons iets in die pad sien lê; toe ons nader kom sien ons dat dit 'n witman is wat op sy gesig lê met 'n gat waar die bloed uit stroom; ons het hom toe dadelik uit die pad uit gedra en my maat het 'n poliesman gaan roep.”

Sit hierdie aangehaalde verklaring oor in die Indirekte Rede en begin so:—

Die getuie verklaar dat

Oefening 78.

Bring die volgende stukkies oor in die indirekte rede (Oratio Obliqua):—

1. „Ek moet regter oor myself wees,” sê Herman.
2. Toe het Kaatjie vir Jan gesê: „Jy is altyd met jou liefde en sagtheid in die weer; ek sien al, jy sal die kind bederwe.”

3. „Jy het jou vanmôre skandelik verslaap, Dina,” het Wynand gesê. „Ek het gewag, maar naderhand het ek maar albei krale klaargemaak en jou emmers in jou huis gebring en daar koffie gedrink; maar die aia sê die nonnie is nog nie op nie. Wat makeer dan, Dina?”
- „Ag wat, Wynand,” het Dina geantwoord, „jy kon maar ou Kiewiet laat melk het.”

Appendix I. List of Connectives (Voegwoorde).

A-Connectives.

Beide . . en = both . .
and.
en = and.
dog = yet.
maar = but.
of = or.
of . . of = either . . or.
want = for.

B-Connectives.

Agterna = afterwards.
al = although
alleen = only.
allengs = gradually, in
the course of time.
aljimmers = always, re-
peatedly.
allig = perhaps, maybe.
altemit = perhaps, may-
be.
altyd = always.
amper, = almost, nearly.
anders = otherwise.
asnog = as yet.
betyds = in time.
bowe(n)al = above all.
bowendien = moreover.
buitendien = besides.
bygevolge = consequently.
hykans = nearly, almost.

hyha = nearly, almost.
daarenteë = on the con-
trary.
daarby = besides, in addi-
tion.
daardeur = thereby.
daarenbowe = moreover,
besides, further-
more.
daarmee = thereby, there-
with.
daarna = after that,
thereafter.
daarnatoe = there, thi-
ther, in that direc-
tion.
daarom = for that reason,
therefore.
daaromtrent = concern-
ing that, about
that.
daaroor = about that, be-
cause of that,
therefore.
daarso = there.
daarsonder = without
that.
daarteen = against that.
daarteenoor = on the other
hand.
daartoe = for that pur-
pose.
daartussen = between
that.

daaruit = thence, out of
that.

daarvan = of that, about
that.

daarvoor = for that,
therefore.

dalk = perhaps, maybe.

dan = then, than.

deels . . deels = partly,
partly.

derhalwe = consequently.

desondanks = in spite of
that, nevertheless.

desnieteenstaande = never-
theless, yet.

des te : hoe (vroër) . . .
des te (beter) = the
(earlier) . . . the
(better).

dienaangaande = concern-
ing that.

dientengevolge = as a re-
sult of this, conse-
quently.

dus = thus, so.

eensdeels . . anderdeels =
on the one hand . .
on the other hand.

eers = at first, first.

egter = however.

eindelik = finally.

eweneens = similarly,
likewise,
in the same manner.

ewe(n)wel = yet, how-
ever.

gedeeltelik . . . gedeeltelik
= partly . . .
partly.

geleidelik = gradually.

gelyktydig = simultane-
ously, at the same
time.

gevolgelik = consequent-
ly.

grotendeels = for the
greater part.

half, half-half = half,
half-and-half.

hier = here.

hierlang(e)s = along here,
past here.

hiermee = with this, here-
at.

hierna = after this, here-
after.

hiernaas = next to this.

hiernamaals = hereafter.

hiernatoe = this way.

hierom = for this reason.

hieromtrent = hereabouts,
about this.

hieronder = under this,
hereunder.

hieroor = concerning
this, because of
this.

hierop = hereupon, on
this.

hierso = against this.

hierteen = against this.

hiertoe = thus far, until
now, in view of this.

hiertussen = between
these.

hieruit = from this,
hence.

hiervan = of that, hereof;
about this.

hiervoor = for this, in re-
turn (for this).

hoogstens = at most.

iewers = somewhere.

immers = yet, but, indeed.

inderdaad = indeed.

indertyd = at the time,
formerly.

ingevoelge = as a result.

inmiddels = (in the)
meantime.

insgelyks = in the same
way; likewise.

intendeel = on the con-
trary.

intussen = meanwhile.

kamma = as it were, for
pretence.

kortliks = in short, brief-
ly.

kortom = in a word.

langsamerhand = gradu-
ally.

liefs, liewers = prefer-
ably, rather.

maandeliks = monthly;
every month.

mees(t)al = generally, as
a rule.

meestendeels = for the
greater part.

mettertyd = in the course
of time.

miskien = perhaps.

nie alleen nie . maar
ook = not only
but also.

natuurlik = naturally.
obviously.

nêrens, nergens = no-
where.

nietemin = nevertheless.

nog = even then.

nog . . . nog = neither
nor.

nogtans = nevertheless,
however, yet.

nogmaals = once more.

nooit = never.

onbuliks = hardly.

ook . . . also.

ondertussen = meanwhile.

ongetwyfeld = undoubt-
edly.

onlangs = recently, late-
ly.

orogens = for the rest.

seker = certainly.

selfs = even.

so = so, thus.

stellig = probably.

straks = presently.

tans = at present.

tegelyk(ertyd) = to-
gether, simultane-
ously, at the same
time.

telkens = on repeated oc-
casions.

ten eerste = in the first
place.

ten tweede = secondly.

ten laaste = lastly.

terloops = incidentally.

tewens = besides, also.

toe = then.

tevore = previously.

toenmaals = then, at
that time.

toevallig = accidentally,
incidentally.
tog = yet, but, still.
trouens = besides, indeed,
really.
vanmelewe = in days gone
by, of old.
vanmôre = this morning.
vanouds = of old.
verder = furthermore.
vereers = for the time be-
ing, to begin with.
vergeefs, tevergeefs = in
vain.
vermoedelik = apparent-
ly, probably.
vervolgens = thereupon.
volledigshalwe = for
the sake of com-
pleteness.
voorheen = previously.
voorwaar = indeed, truly,
surely.
vroeeër = previously.
waarlik = truly, in real-
ity.
waarskynlik = probably.
willens (en wetens) = on
purpose, deliberately.
werklik = in reality, ac-
tually.

C-Connectives.

aangesien = considering
(that), because, see-
ing (that); where-
as, since.

aangenome dat = granted
that.
alhoewel = although.
alvorens = before, until.
alwaar = where.
as = when, if, than. Also
in expressions, so
dikwels as, solank
as, netso . . . as,
etc.
asof = as if.
behalwe dat = except
that.
daar = as, since, because,
there.
daargelate dat = ignoring
the fact that, ad-
mitted that.
dat = that, in order that.
Also compounds
such as:—
voordat, eerdat, op-
dat, omdat, omrede
dat, deurdat, be-
halwe dat, na ge-
lang dat, aangenome
dat, namate dat,
daargelate dat, ge-
stel(d) dat, etc.
deurdat = because, since,
as.
dewyl = because, since,
as.
eer(dat) = before.
gestel(d) dat = suppos-
ing.
hetsy hetsy =
whether . . . or.
hoe = how, what.

hoe (eerder) hoe (beter) = the soon- er . . . the better.	sover (as) = as far as.
hoedanig = how, of what kind, what.	ten einde dat = in order that.
hoekom = why, for what reason.	tensy = unless.
hoelank = how long, until when.	terwyl = while.
hoeveel = how much (many).	toe = when .
hoever = how far.	tot(dat) = until.
hoewel = although.	tot(waar) = to where.
indien = if, in case.	vanwaar = from where, whence.
ingeval (dat) = in case, provided (that).	voor(dat) = before.
in plaas van = instead of.	waar = where, whereas.
insoverre = in as much as.	waaraan = by what, to which.
mits = provided that.	waaragter = behind what (which).
na(dat) = after.	waarbo = above what (which).
na gelang dat = in pro- portion as.	waarby = whereby.
nes, net soos = as, like, just as.	waardeur = by what, whereby.
net so . . . soos, as = just as . . . as.	waarheen = whither, where.
nieteenstaande dat = al- though.	waarin = wherein, in what (which).
of = if, whether .	waarlange(s) = along which, past which.
ofskoon = although.	waarmee = with what (which).
omdat = because.	waarna = whereto, at what.
onderwyl = while; mean- while.	waarnaas = beside which.
opdat = in order that.	waarnatoe = where to, whither.
sodat = so that (as a re- sult).	waarnewens = beside which (what).
sodra (as) = as soon as.	waarom = why, where- fore.
solank (as) = as long as.	waaromtrent = where, whereabout.

waaronder = under what
(which).

waaroor = why, about
what.

waarop = on what
(which), where-
upon.

waarso = where.

waarsonder = without
which.

waarteen = against what
(which).

waartoe = whereto,
wherefore.

waaruit = out of which
(what).

waarvan = of which.

waarvandaan = where-
from, whence, from
where.

waarvoor = wherefore,
why, for which.

wanneer = when, when-
ever, if.

wat = what, which, who,
that which.

watter = which.

wie s'n = whose. Also ex-
pressions such as:
aan wie = to whom,
by wie = with
whom,

deur wie = by
whom etc.

(prepn. + wie).

wyl = while.

General Remarks on the Connectives.

A.-Connectives: These do not alter the regular order of words. They join co-ordinate clauses. (Neweslik-kend Samegestelde Sinne). Three types are distinguished:—

I.—Copulative (Aaneenskakelend), which join without inference;

II.—Disjunctive and Adversative (Teenstellend), which contrast;

III.—Causative (Oorsaaklik), which imply some cause, reason or consequence.

B.-Connectives: These are immediately followed by the *first word* of the verb. This is known as *inversion* (omsëttëng). They also join co-ordinate clauses and are

subject to the same division as the A-Connectives. They are known as adverbial conjunctions (voegwoordelike bywoorde) and may occur in the body of clause which they extend, instead of at the beginning. In that case the regular order is not disturbed. The list given is by no means complete, as almost any adverb may be used in this way.

C-Connectives: The complete verb is postponed to the end of the clauses they introduce. Such clauses are always subordinate clauses (afhanklike sinne, onderge-sikhte sinne, bysinne). The list given is more or less complete.

In another type of compound sentence, clauses are joined by the repetition of some word(s) such as the subject or object.

e.g. **Party** het brug gespeel; **andere** het gesels.

Vir **party** was dit aangenaam; vir **andere** was dit weer onaangenaam.

so *also*, sommige . . . sommige, party . . . party, etc.

Certain connectives are used more frequently to join words than to join clauses,

e.g. **Nie** alleen hy **nie**, maar ook sy broer was daar.

Inversion.

This occurs:—

- I. In the **simple sentence**, when it begins with a word which is neither the subject nor an enlargement of the subject:—

e.g. see §§ 2b, 3, *also*:—

Silwer en goud het ek **nie**. (object)

Gewerk, het hy onophoudelik. (past participle)

Glo, sal ek hom nooit. (infinitive)

Deur soiets te sê, het hy verkeerd gehandel. (Inf. phrase)

Note also:—

Waarom het jy dit gedoen? (Question)
Plak die kennisgewing aan die deur! (Command)
Het dit maar net gereent! (Wish)

II. In a **principal clause**, introduced by:—

- (a) a B-Connective,
- (b) an A-Connective followed by a B-Connective,
- (c) an A-Connective followed by any word or phrase belonging to the prin. cl. with the exclusion of the subject and its enlargements,
- (d) a subordinate clause.

e.g. see §§ 10, 22, 23, 24.

The frequency of inversion is caused by a tendency to give prominence to an expression by bringing it to the beginning of the clause or sentence.

Appendix II.—The Tenses.

I. **On Naming the Tenses:** This is best explained by means of examples.

- (a) Die timmerman saag daardie planke.—Onvolt. Teenw. Tyd, Bedr. Vorm.

The carpenter is sawing those boards.—Pres. Imperf. Tense, Act. Voice.

- (b) Daardie planke sou deur die timmerman gesaag geword het.—Volt. Verl. Toek. Tyd, Lyd. Vorm.

The boards would have been sawn by the carpenter.—Fut. in Past Perf. Tense, Pass. Voice.

- II. **The Fut. in the Past Tenses:** If we represent the passage of time as an arrow, we may distinguish between Past, Pres., and Fut. as follows:—

➤➤➤ (Past) ————— (Pres.) ————— (Fut.) ➤➤➤

When we use the Fut. in the Past, we always have three distinct times in mind; namely (1) the present, (2) some time in the past, and (3) some time which was future compared with (2) and need or need not be future as compared with (1).

e.g. (3) Tuesday or Thursday.

(Future in the Past) ➤➤➤

➤➤➤ (Past) ————— (Present) ➤➤➤

(2) Monday

(1) Wednesday.

On Monday he said he would come yesterday (tomorrow).

- III. **The Perfect and Imperfect Tenses:** Each of the four tenses, *Present*, *Past*, *Future*, *Future in the Past*, will have been noticed to have two forms, a complete or perfect one, and an incomplete or imperfect one. The function of the verb in the perfect tense is said to be complete at the particular time suggested, whereas this need not be the case when the corresponding imperfect tense is used.

(Perfect) ➤➤➤

(Present) ➤➤➤

(Imperfect) ➤➤➤

e.g. Somebody has been writing a letter. Just as you came up to him, he finishes and puts down his pen. You say: "He has written." In a sense the action belongs to the *present*, but has just been *completed*, is *perfect*.

Again somebody has been writing. When you come up to him, he continues writing or stops only to look up for a minute. The action belongs to the *present*, but is *incomplete*, is *imperfect* and you say: "He is writing," or "He writes."

